Ўзбекистон - келажаги буюк давлат

ХАЛҚ СЎЗИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

16 ОКТЯБРЬ, ШАНБА № 202 (697). Сотувда эркин нархда. 1993 йил.

КЕЧА МАМЛАКАТИМИЗ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВ БУЮК БРИТАНИЯНИНГ ТАШҚИ ИШЛАР ВА ҲАМДЎСТЛИК ИШЛАРИ БЎЙИЧА ДАВЛАТ ВАЗИРИ ДАГЛАС ХОГГНИ ҚАБУЛ ҚИЛДИ.

СУРАТДА: қабул пайти.

Ф. ҚУРВОНБОЕВ тасвири (ЎзА).

15 октябрь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Буюк Британиянинг ташқи ишлар ва ҳамдўстлик ишлари бўйича Давлат вазири Даглас Хоггни қабул қилди.

Республика раҳбари Ўзбекистоннинг ташқи сиёсат соҳасида амалга ошираётган ишлари ҳақида сўзлар экан, Ўзбекистон ва Буюк Британия ўртасидаги алоқалар ривожланиб бораётганидан мамнуният изҳор этди. Ўзаро муносабатларни янада юксак поғонага кўтариш имконияти мавжудлигини алоҳида таъкидлади.

— Бизни кўпроқ Буюк Британия билан банк, телекоммуникация, фан, таълим, солиқ соҳаларида ўрнатиладиган ҳамкорлик муносабатлари қизиқтиради, — деди Президент.— Бутун имзоланган ҳужжатлар икки халқ манфаатларига хизмат қилади ва дўстона алоқаларимизни мустаҳкамлайди. Ўзбекистоннинг ер ости ва устки бойликлари ҳамкорлик муносабатларимизга асос бўлади. Янги топилган нефть конлари, қазилма бойликларимиз, пахта, мева-сабзавот маҳсулотларимиз кўплаб хорижий давлатларни қизиқтирмоқда. Мен бу давлатлар қаторида Буюк Британия компанияларини, концерн ва фирмаларини кўришни хоҳлардим.

Жаноб Даглас Хогг қизиқарли суҳбат учун миннатдорлик билдирар экан, Президент билан ҳамфикр эканлигини, таклиф ва истакларини қўллаб-қувватлашини билдирди. Ўзбекистоннинг мустақилликка эришганидан кейинги мавқеи, жаҳон ҳамжамиятида тутган ўрни, жуда қисқа муддатда топган обрў-эътибори бизни ҳамкорликка чорламоқда. Менинг бу ерга ташрифим бунинг исботидир, деди у.

Қабул маросимида Ўзбекистон Бош вазирининг ўринбосари Ў. Султонов, Президентнинг давлат маслаҳатчиси А. Азизхўжаев, ташқи ишлар вазири С. Саидқосимов иштирок этди.

(ЎзА).

ҲУЖЖАТЛАР ИМЗОЛАНДИ

15 октябрь куни Буюк Британиянинг ташқи ишлар ва ҳамдўстлик ишлари Давлат вазири Даглас Хогг Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасида қабул қилинди.

Бош вазирнинг ўринбосари Ў. Султонов Ўзбекистон билан Буюк Британия ўртасидаги ҳамкорлик муносабатлари ва унинг истиқболлари хусусида тўхталди.

— Биз мамлакатингиз раҳбари Ислом Каримовнинг Буюк Британияга сафарини орзиқиб кутяпмиз, — деди жаноб Даглас Хогг.— Чунки бу амалий ташриф дўстона алоқаларимиз ривожида муҳим аҳамият касб этиши шубҳасиз.

Шундан сўнг икки ёқлама солиқ олмаслик, маданият, фан ва таълим соҳаларидаги ҳамкорлик, ўзаро англашувлар ҳақида битимлар имзоланди.

* * *

Шу куни Даглас Хогг республика Олий Кенгашида ва Ташқи ишлар вазирлигида ҳам қабул қилинди.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ЖАНОБ ИСЛОМ АБДУҒАНИЕВИЧ КАРИМОВ ЗОТИ ОЛИЙЛАРИ ҲАМДА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚИГА

Энг аввало, мамлакатингиздаги тинч-тотувлик муносабати билан самимий қувончларимни изҳор этишга рухсат бергайсиз.

Сизга яхши маълумки, Ўзбекистон халқи билан Фукусима префектурасининг аҳолиси ўн йил мобайнида ўзаро фойдали ҳамкорлик қилиб келмоқдалар. Бу, айниқса, ҳозирги халқаро ҳамкорлик кучайган даврда ғоят қадрлидир.

Шу йилнинг июль ойида Фукусима префектурасида — Ўзбекистон Республикаси маданий-иқтисодий алоқалар уюшмаси тузилган бўлиб, унинг мақсади дўстлик ришталарини ва турли тармоқларда иқтисодий алоқаларни ҳар тарафлама ривожлантиришдан иборатдир.

Сизларнинг республикангизга шу уюшма раиси жаноб Цукаса Итоо бошчилигидаги делегациямиз сафар қилаётганидан мен ғоят мамнунман. Делегациямизнинг серқуёш республикангизга ташрифи муносабатларимизни ривожлантиришга, халқларимиз ўртасидаги келажакдаги алоқаларни кучайтириш тўғрисида фикрлар алмашинувига ҳар тарафлама кўмак беради.

Алоқаларимиз ўзаро хайрихоҳлик ва ишонч замирида янада чуқурлашишини ҳамда муносабатларимиз ривожига ҳисса бўлиб қўшилажагини чин юракдан истайман.

Пировардида мен Сиз, зоти олийларига ва Ўзбекистон халқига бахт-саодат, сиҳат-саломатлик ҳамда мамлакатингиз янада гуллаб-яшнашини тилайман.

Эҳтиром ила,

Фукусима префектурасининг губернатори
Эйсеку САТОО.
1993 йил 12 октябрь.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВГА!

Муҳтарам юртбошимиз Ислом Абдуғаниевич!

Ўзбекистон Мустақиллигининг буюк меъмори бўлган Сиз, азиз Президентимизнинг ҳозирги бозор иқтисодиётига ўтиш шароитида аҳолини ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилиш юзасидан қабул этган Фармонларингиз биринчи навбатда биз, қарияларга қаратилаётганлигидан бошимиз осмонга етмоқда. Сизнинг биз, кексаларга кўрсатаётган катта ғамхўрлигингиздан беҳад миннатдормиз. Халқаро қариялар куни муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг кекса фуқароларига йўллаган табрикномангизнинг ҳар бир сатри қалбларимизни ғоят тўлқинлантириб юборди. Унда шаънимизга билдирган доно сўзларингиз, меҳр билан йўғрилган истакларингизга жавобан биз, кексалар мустақил Ватанимиз равнақи йўлида баҳоли қудрат тер тўкамиз. Ўзбекистонимизнинг янада гуллаб-яшнаши учун куч-қувватимизни асло аямаймиз. Чунки бундай саъй-ҳаракатларда Сизнинг ўзингиз ҳаммамизга ажойиб намуна кўрсатяпсиз.

Муҳтарам Президентимиз!

Сизнинг тинимсиз саъй-ҳаракатларингиз туфайли жонажон Ўзбекистонимизни дунё таниб, унинг халқаро обрўси тобора ошиб бормоқда. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг юксак минбаридан туриб сўзлаган маърузангизни эшитганимизда қалбларимиз олам-олам ифтихор ва ғурур ҳисларига тўлиб-тошди.

Биз, кексаларнинг Тангри таолодан тилагимиз шу: илоҳим, ҳаммамизнинг бахтимизга Аллоҳ Сизни омон сақласин, олтин бошингиз доим омон бўлсин.

Тошкент шаҳри кексалари номидан:

А. ЭШОНКУЛОВ,
Т. СОДИҚОВ,
С. АБДУЛЛАЕВ,
С. КОРОТКОВ,
Ф. САЙФУЛЛИНА.

Расмий ташриф муносабати билан

ЭРОН ИСЛОМ РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ПРЕЗИДЕНТИ АКБАР ҲОШИМИЙ РАФСАНЖОНИЙ ЖАНОБИ ОЛИЙЛАРИНИНГ ТАРЖИМАИ ҲОЛИ

Ҳужжат Ул-Ислом Вал Муслимин Акбар Ҳошимий Рафсанжоний 1934 йилда Рафсанжон шаҳрида таваллуд топиб, беш ёшидан таҳсил ола бошлади. Ўн тўрт ёшида диний илмлар бўйича сабоқ олиш учун Қум шаҳрига келади.

1967 йили шоҳ тузуми даврида ўз сафдошлари билан биргаликда «Мактаби Ташайўу» («Шиалик мактаби») нашр органини таъсис этади.

Имом Ҳумайний бошчилигида собиқ шоҳ тузуми истибдодига қарши курашгани учун бир неча бор қамоққа ташланди.

1979 йилда, Ислом инқилоби ғалабасидан сўнг қамоқдан озод этилиб, янги ташкил топган инқилобий кенгашга аъзо этиб тайинланади ва мамлакат ишларини идора қилишда фаол қатнашади.

1980 йилда инқилоб раҳбарларининг баъзилари билан биргаликда Эрон Ислом Жумҳурияти партиясини таъсис этади ва айни вақтда Ички ишлар вазирлигига бошчиликни ўз зиммасига олади. Шу йилнинг ўзида «Ислом маслаҳат кенгаши»га бўлиб ўтган сайловда Теҳрондан халқ ноиблигига, кейинроқ эса янги тузилган парламентга раис этиб сайланади.

1981 йили марҳум Имом Ҳумайнийнинг «Олий мудофаа кенгаши»даги вакили этиб тайинланади ва кейинчалик шу кенгашнинг раиси қилиб сайланади.

1983 йили янги Конституцияни ишлаб чиқиш бўйича экспертлар мажлисига Теҳрон аҳолисининг вакили, сўнгра мазкур мажлис раисининг биринчи ноиби этиб сайланади.

1984 йили иккинчи марта парламент раиси этиб сайланади ва марҳум Имом Ҳумайний фармонига кўра «Маданий инқилоб Олий Кенгаши»га аъзо бўлиб киради.

1988 йили ҳарбий кучлар бош қўмондонининг ўринбосари ва қуролли кучларнинг бевосита раҳбари лавозимига тайинланади.

1989 йилнинг 28 июль куни Эрон Ислом Республикасининг Президенти этиб сайланади.

1993 йил июнь ойида президентлик сайловларида ғолиб чиқиб, иккинчи бор президентликка сайланди.

Ҳужжат Ул-Ислом Вал Муслимин Акбар Ҳошимий Рафсанжоний диний, тарихий ва ижтимоий соҳаларда ёзилган кўпгина китоблар муаллифидир.

Оилали, 3 ўғил ва 2 қизи бор.

Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлигининг матбуот хизмати

Бизнинг шарҳ

ҲАМКОРЛИКНИНГ ЯНГИ УФҚЛАРИ

Неча минг йиллик тарих ва маданият маскани, қадимий асотирлар ва меъморий обидалар ватани, ўнлаб шеърият даҳоларини вояга етказган мамлакат... Эрон ҳақида ўйлаганимизда, аввало, ана шу тавсифлар ёдга келади. Тарихимиз ва маданиятимизда муштарак жиҳатлар ниҳоятда кўп. Зеро, Эрон ва Турон халқлари ҳамиша ёнма-ён яшаб келишган. Улар ўртасида низолардан кўра ҳамфикрлик, ҳамкорлик, қариндошлик алоқалари кўпроқ бўлган. Сарҳадлар қўриқланмаган пайтларда сайёҳлар, савдо карвонлари тўхтовсиз қатнаб турган. Яратилган китоблар ва санъат асарлари ҳам тезда бир ўлкадан иккинчи ўлкага етиб борган. Чунки Шарқда ҳар бир саводхон киши араб, форс ва турк тилларини мукаммал билган.

Эроннинг янги тарихи 1979 йил февралидан бошланади. Кейинги 15 йил давомида мамлакат ўзига хос тараққиёт йўлидан борди. Бу йўлни республика асосчиси Имом Ҳумайний «Шарқий ҳам эмас, ғарбий ҳам эмас, исломий», деб таърифлаган эди. Албатта, бу йўл айрим Ғарб давлатларида бошқача талқин этилди. Мамлакат ақидапарастликда, қўпорувчиликни қўллаб-қувватлашда айбланди. Халқаро майдонда яккалаб қўйишга ҳаракат қилинди.

Эрон иқтисодига Ироқ билан бўлган саккиз йиллик уруш ҳам катта салбий таъсир кўрсатди. Ана шу уруш туфайли миллионга яқин киши ҳалок бўлди. Умумий зарар 350—400 миллиард доллар деб баҳоланмоқда. Ғарбнинг иқтисодий жазо чоралари туфайли нефть экспорти камайиб кетди. Ваҳоланки, экспортдан келадиган даромадининг 90 фоизи нефтни сотишдан олинарди. Бу даромад 21 миллиарддан 10 миллиард долларга тушиб қолди. Озиқ-овқат маҳсулотлари харид қилишга ҳар йили 3 миллиард доллар сарфлайдиган мамлакат учун албатта бу жиддий йўқотишдир. Ҳозирги пайтда Эрон ҳукумати саноат ва қишлоқ хўжалигини ривожлантириш йўлида саъй-ҳаракатлар қилмоқда.

Кейинги йилларда Ҳумайнийнинг шогирди, мамлакат Президенти Ҳужжат ул-Ислом Акбар Ҳошимий Рафсанжоний бошчилигида Эронда бир қанча ислоҳотлар амалга оширилди. Инқилобдан кейин аёлларнинг кўчада қора чодирсиз юриши, кино ва замонавий музика тақиқланган бўлса, ҳозир бу борада айрим эркинликларга рухсат берилди. Жумладан, аёллар қора ёки гулдор рўмол ёпиниб юришлари мумкин. Сайёҳликни ривожлантириш бўйича анчагина ишлар амалга оширилди. Ғарб давлатлари билан муносабатларни яхшилашга ҳаракат қилинмоқда. Миллий тикланишни ўзининг бош мақсади қилиб олган мамлакат раҳбарияти қўшилмаслик ва барча мамлакатлар билан ўзаро манфаатли ҳамкорлик сиёсатини юргизмоқда.

Шу йил июнь ойида ўтказилган сайловлар натижасида А. Ҳошимий Рафсанжоний иккинчи муддатга Президент этиб сайланди. Президент сифатида қасамёд қилиш маросимида у Эрон жаҳонда маданий ва маънавий марказ сифатида шуҳрат топиши зарурлигини, бунинг учун ҳеч қачон қалтис сиёсат юргизмаслигини таъкидлади. Эрон раҳбари мамлакатдаги ақидапарастлар ва ислоҳот тарафдорлари ўртасида мувозанатни сақлашга, тадрижий ўзгаришлар йўлидан боришга интилмоқда.

Эрон билан Ўзбекистон ўртасидаги иқтисодий ва маданий алоқалар аста-секин ривожланиб боряпти. Ўзаро дипломатик муносабатлар 1992 йил 10 майда ўрнатилган эди. Республикамиз раҳбари Ислом Каримовнинг ўтган йили ноябрь ойида Эрон Ислом Жумҳуриятига сафаридан сўнг мамлакатларимиз ўртасидаги ҳамкорлик миқёси янада кенгайди. Шу йилнинг январь-август ойларида Ўзбекистон ва Эрон ўртасида 185,1 минг долларлик товар айирбошланди. Эроннинг «Порс групп» ва «Сепанд групп» фирмалари ишлаб турибди, бир неча қўшма корхоналар фаолият кўрсатмоқда. Шу йилнинг апрель ойида бўлиб ўтган Эрон тасвирий санъати кўргазмаси, августда ўтказилган савдо-саноат кўргазмаси кўпчиликда яхши таассурот қолдирди.

Эрон Ислом Жумҳуриятининг мамлакатимиздаги фавқулодда ва мухтор элчиси Саид Муҳаммад Мусо Ҳошимий Гулпойгоний яқинда Ўзбекистон Фанлар академиясининг Шарқшунослик институтига форс тилининг кўп жилдли мукаммал луғатини, Алишер Навоийнинг дастхати нусхасини туҳфа этди. Республика маданий-маърифий алоқалар миллий уюшмаси ҳузурида Ўзбекистон — Эрон дўстлик анжумани самарали иш олиб боряпти. Тошкент — Теҳрон ҳаво йўли очилишига ҳозирлик кўрилмоқда.

Албатта, қадимий ҳамкорлик анъаналарига эга бўлган икки мамлакат ўртасидаги муносабатлар миқёси янада кенгайиши зарур. Эрон раҳбари Акбар Ҳошимий Рафсанжонийнинг мамлакатимизга сафари бу ҳамкорликнинг янги истиқболларини белгилаш имконини беради.

Носир МУҲАММАД.
(ЎзА).

ТАДБИРЛАР БЕЛГИЛАБ ОЛИНДИ

ФАРҒОНА вилояти фаолларининг кеча бўлиб ўтган йиғилишида «Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримовнинг халқ депутатлари Сирдарё вилояти кенгаши сессиясида сўзлаган нутқидан келиб чиқадиган вазифалар тўғрисида»ги масала муҳокама қилинди. Унда вилоят ҳокими, Ўзбекистон Республикаси халқ депутати Мирзажон Исломовнинг маърузаси тингланди.

Маърузачи ва йиғилишда сўзга чиққан нотиқлар Президентимиз Ислом Каримовнинг Сирдарёда сўзлаган нутқи республикамиз ҳаётида жуда катта сиёсий воқеа бўлганлигини таъкидладилар. Айниқса, кадрлар сиёсати масаласидаги муаммолар, йўл қўйилган камчиликлар рўйи-рост очиб ташланганлиги алоҳида қайд этилди.

Фаоллар йиғилишида вилоят ҳокимлигининг Президентимиз Ислом Каримовнинг халқ депутатлари Сирдарё вилояти кенгаши сессиясида сўзлаган нутқидан келиб чиқадиган вазифалар юзасидан белгилаган тадбирлари бир овоздан маъқулланди.

С. НАБИЖОНОВ.

ЯНГИЛИКЛАР * ФАКТЛАР * ВОҚЕАЛАР

ЎЗБЕКИСТОН:
ИСТИҚЛОЛ ОДИМЛАРИ
"Халқ сўзи" ва ЎзА мухбирлари хабар қиладилар

ДЎСТЛИК БАЙРАМИГА ҲОЗИРЛИК

Қорақалпоғистон Республикасида Тошкент шаҳри маданияти кунларини ўтказиш ташкилий қўмитасининг йиғилиши бўлди. Уни Тошкент шаҳар ҳокими А. Фозилбеков бошқарди.

Йиғилишда тегишли вазирлик, ташкилот ва ижодий уюшмаларнинг ана шу муҳим маданий тадбирга қандай тайёргарлик кўраётгани муҳокама этилди. Мазкур адабиёт ва санъат анжумани шу йил 17 ноябрь куни Нукус шаҳрида бошланиб, бир ҳафта мобайнида Оролбўйи ўлкасининг барча туман ва шаҳарларида давом этиши маълум қилинди.

НАРПАЙНИНГ МАЙИЗИ ТОТЛИ

ТУМАНДАГИ «Нарпай» жамоа хўжалиги соҳибкорлари бу йил 30 тонна майиз тайёрлашга аҳд қилишган. Деҳқону боғбонлар меҳнатидан келаётган мўмай даромадининг бир қисми хўжалик маркази — Бўстон қўрғонини ободонлаштириш, хонадонларга сув ва табиий газ келтиришга сарфланмоқда.

ЎЗБЕК ЕРИНИНГ ЯНА БИР ХАЗИНАСИ

ҚИЗИЛҚУМ саҳросининг Шода участкасида янги газ кони топилди.

ҚОРОВУЛБОЗОР нефть ва газ қидирув экспедицияси таркибидаги Файзулла Тўхтаев бошлиқ бурғуловчилар гуруҳининг бир неча ойлик изланишлари зое кетмади. Ер қаърининг 2650 метр чуқурлигидан топилган янги конда газ заҳиралари катталиги мутахассислар томонидан эътироф этилди.

ЧИПТАЧИ ЎРНИДА АВТОМАТ

БУХОРО-1 темир йўл шоҳбекатида чипталарни «Экспресс» автомат тизима расмийлаштириб сотаяпти.

ЙЎЛОВЧИЛАР энди истаган манзилларига чипталарни бир ярим ой олдин сотиб оладиган бўлдилар. Муҳими эса, аввалгидек бўш жойларни яшириб қолиб, чипталарни икки уч баравар юқори нархда сотишларга чек қўйилди.

ШИФОБАХШ БУЛОҚ КЎЗ ОЧДИ

КОНИМЕХ туманида очилган бу шифобахш булоқ теграсида чўпонлар учун саломатлик маскани қуришга киришилди.

САККИЗ таноб майдонни эгаллайдиган шифохонада асосий бинодан ташқари даволаш хоналари, қишки ва ёзги чўмилиш ҳавзалари бўлади. Шунингдек, клуб қурилиши ҳам режаланган.

КОРХОНАНИНГ НАВҚИРОН ЁШИ

ГУЛИСТОН тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси жамоаси йил охирида корхонанинг чорак асрлик ёшини нишонлашга ҳозирлик кўрмоқда. Қутлуғ тўйга муносиб совға тайёрлаш эса ўзбекларнинг хайрли анъанаси. Икки чевар дугона — Хуршида Норбоева билан Моҳира Исмоилова ҳам чаққон ва сифатли меҳнат қилиб, юбилей тараддудида фаол қатнашмоқдалар.

ХОРИЖЛИКЛАР ҲАЙРАТДА

НУКУС маданият музейи шу кунларда томошабинлар билан жуда гавжум.

ИҚТИДОРЛИ мусаввир Омонгелди Ўтегеновнинг музей хоналарида намойиш этилаётган 30 дан зиёд асари нафақат қорақалпоқ халқи, балки Олмония, Япония, Туркия каби хорижий мамлакатлардан ташриф буюраётган сайёҳларни ҳам лол қолдирмоқда. Чунки мўйқалам устаси асарларида миллийлик уфуриб турганидан ташқари Оролбўйи ўлкасининг бетакрор манзаралари маҳорат билан акс эттирилган.

ЎЗБЕКИСТОН — ХАЛҚАРО МОЛИЯ КОРПОРАЦИЯСИ АЪЗОСИ

Мамлакатимизда меҳмон бўлиб турган Халқаро молия корпорацияси вице-президенти Уильям Райри Ўзбекистон раҳбарияти, республика вазирликлари вакиллари билан мулоқотлар, музокаралардан сўнг 15 октябрь куни журналистлар билан суҳбатлашди.

Жаноб У. Райри шу йил сентябрь ойида Ўзбекистон Халқаро молия корпорациясига (ХМК) аъзоликка қабул қилинганидан журналистларни воқиф этар экан, корпорация билан республикамиз ўртасидаги ўзаро ҳамкорлик алоқалари истиқболли бўлишига умид билдирди. ХМКнинг Ўзбекистонга нисбатан узоқ муддатга мўлжалланган режаларини тавсифлаб берди. Жумладан, Халқаро молия корпорацияси ишбилармонликнинг равнақини таъминлайдиган хусусий молия ташкилотларини ривожлантиришда, чет эл сармоядорларини жалб этиш сиёсатини ишлаб чиқишда, хусусийлаштиришни амалга оширишда Ўзбекистон ҳукуматига кўмаклашишини таъкидлади. Мамлакатимизга техникавий ва молиявий ёрдам юзасидан бир неча лойиҳалар тайёрланаётганини айтди.

Шундан сўнг жаноб Уильям Райри ва Ўзбекистон Республикаси молия вазири Эркин Боқибоев маҳаллий ва чет эл журналистларини қизиқтирган барча саволларга батафсил жавоб қайтардилар.

(ЎзА).

«Нима учун айнан Ўзбекистон танлаб олинди?»

НЕМИС ЖУРНАЛИ «ВИРТШАФТЕН ХОЙТЕ» ШУНДАЙ САВОЛНИ ЎРТАГА ҚЎЯДИ ВА ЎЗИ ЖАВОБ ҚИЛАДИ: «ЧУНКИ БУ ЕРДА ЕВРОПА КОРХОНАЛАРИ УЧУН ЭНГ ҚОБИЛИЯТЛИ ҲАМКОРЛАР МАВЖУД».

Нюрнбергдаги «Юберзее пост организацион» маркетинг уйи «Ўзбекистон: Марказий Осиёнинг ўртасидан жаҳон сари» деган ном билан бизнес-гайд (ишбилармонлар учун йўлнома) нашр этди. У Ўзбекистон билан амалий муносабатларни мустаҳкамлашга бағишланган. Нашриёт мазкур иши билан ахборотдаги кемтикларни тўлдирди: кўпгина корхоналар бундай йўлланмани кўпдан буён кутар эди. 248 саҳифадан иборат бизнес-гайдда Ўзбекистонда хорижий фирмалар учун ҳуқуқий ва иқтисодий имкониятлар батафсил баён қилиб берилган. Унда келтирилган рақамлар ва манзилгоҳларнинг номлари Ўзбекистондаги корхоналар билан алоқа ўрнатишни осонлаштиради. Корхоналар ва улар ишлаб чиқараётган маҳсулотлар рўйхати берилган иловада Ўзбекистоннинг чет элга маҳсулот чиқариш имкониятлари кўрсатилган. Бизнес-гайд илова билан биргаликда халқаро ишбилармонлар олами учун жуда яхши иқтисодий йўлнома ҳисобланади. Шу вақтгача бундай йўлнома йўқ эди.

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов йўлнома сўзбошисида «Жаҳон Ўзбекистонни кашф этмоқда», деб ёзади. Ўзбекистон ҳукумати Нюрнбергдаги тажрибалиноширлик уйи билан биргаликда тўғри йўналишда муҳим қадам қўйди.

МАРКАЗИЙ ОСИЁДА САРМОЯ ЭГАЛАРИ УЧУН РИВОЖЛАНИШГА ҚОДИР БЎЛГАН ИҚТИСОДИЙ ҲАМКОР

Марказий Осиёдаги (Қозоғистон, Ўзбекистон, Қирғизистон, Туркманистон ва Тожикистон) фирмалар билан алоқа ва савдо муносабатлари ўрнатган ишбилармонлар Европадаги корхоналар, шу жумладан немис корхоналари учун ўзбеклар орасида энг дилкаш ва қобилиятли ҳамкорлар бор, дейишади. Бу ердаги ҳуқуқий ва тижорат шароитлари Германиянинг янги ва эски федерал ўлкаларидаги ўрта синф учун жуда қулайдир.

Ўзбекистон ёш мустақил давлат сифатида иқтисодий тизими марказлаштирилган тартибда маъмурий бошқариладиган давлатдан демократик бозор муносабатларига ўтиш даврида турибди. Ўзбекистон ҳукумати Россиядаги «бозорга ўтиш тажрибаси»нинг оғир ижтимоий ва иқтисодий хатоларидан сабоқ чиқариб олиб, иқтисодиётни «фалаж қилмай», бозор иқтисодиётига аста-секин, босқичма-босқич ўтишга ҳаракат қилмоқда. Ҳукуматнинг бу йўлини ҳам Ўзбекистондаги, ҳам хориждаги олимлар қўллаб-қувватламоқдалар.

Ўзбекистон Марказий Осиёдаги аҳоли жуда зич жойлашган мамлакат (бир квадрат километр жойга 48 киши тўғри келади). Ўзбекистоннинг пойтахти Тошкент Марказий Осиёдаги энг катта шаҳар (аҳолиси 2 миллион киши) бўлиб, бутун Марказий Осиё минтақасининг Каспий денгизига, Сибирь ва Жанубий Осиёга (Покистон ва Ҳиндистон) чиқадиган муҳим транспорт узелидир. Тошкент бутун Марказий Осиёнинг қадимий маданий маркази ҳамдир. Бу ерда жаҳондаги деярли барча қадимий маданиятларнинг изи қолган. Мамлакат саноат маҳсулотининг тахминан 25 фоизи Тошкентда ишлаб чиқарилади. Ўзбекистондаги яна икки катта шаҳар — Самарқанд (аҳолиси 370 минг киши) ва Бухоро (аҳолиси 225 минг киши) фақат Ўзбекистоннинг эмас, бутун Ўрта Осиёнинг тарихий ва маданий марказларидир.

Ўзбекистон олдида ҳам ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан ривожланаётган мамлакатларнинг одатдаги муаммолари турибди. Оилаларнинг кўпчилиги серфарзанд: уларнинг учдан бирида бешта ва ундан кўп бола бор. Бу ерда туғилиш кўп (1991 йилда — 3,9, қиёслаш учун Германияда 1,5).

ЎЗБЕКИСТОНГА НЕМИСЛАР ЁРДАМИ

СССР мавжуд бўлган даврда Ўзбекистон Россияга хом ашё етказиб берадиган республика сифатида бир томонлама ривожланди. Ана шу қарамлик ва Россияга иқтисодий жиҳатдан боғлиқликдан мамлакатнинг хўжалик ва савдо сиёсатини келажакда ҳам бўйсундириш назарда тутилган эди. Марказий Осиёдаги бешта республика Россия устун турадиган ҳамкорликдан аста-секин қутулишга уриниб, фақат ўзаро эмас, шу билан бирга Эрон, Туркия, Афғонистон ва Жанубий Корея билан, сўнгги вақтда кўпроқ даражада Хитой билан ҳам иқтисодий яқинлашишга интилмоқда.

Катта нуфузга эга бўлган Германияга келганда эса унинг ёрдамчи тармоқлар ва экология соҳасида, бевосита ишлаб чиқариш жараёнида кўпроқ иштирок этиши мақбулдир.

Яқинда (1993 йил 13 март) Германия билан Ўзбекистон техникавий ҳамкорлик дастури ҳақида келишиб олди. Бу дастурда кўзда тутилган тадбирлар 1994 йилнинг охиригача амалга оширилиши мўлжалланган. Унинг муҳим бандлари қуйидагилардир:

бошқарув идораларини барпо этишда, транспортни ислоҳ қилишда, мелиорация дастурини ишлаб чиқишда немислар томони билан маслаҳатлашиш, асосий дори-дармонларни ишлаб чиқариш учун Ўзбекистоннинг фармацевтика саноатини барпо этишда немисларнинг мадади;

кичик ва ўртача корхоналарни барпо этиш ва уларнинг ишлашини таъминлаш дастурини ишлаб чиқишда Германиянинг Ўзбекистон ҳукуматига ёрдам бериши.

Немисларнинг Ўзбекистонга ёрдами бу ерда «Мерседес», «Сименс» каби улкан компаниялар, шунингдек «Дойче банк» жойлашаётган бўлса ҳам, аввало Германиядаги ўртача компаниялар ва фирмаларнинг иштирок этишига асосланиши лозим.

ЎЗБЕКИСТОН ИҚТИСОДИИ ТАРАҚҚИЕТИНИНГ АСОСЛАРИ

1991 йил бошидан буён Ўзбекистон Парламенти мамлакатни бозор иқтисодиёти томон йўллайдиган бир неча иқтисодий қонун қабул қилди. Корхоналар ва ишбилармонлик, чет эл сармояси ҳақидаги қонунлар шулар жумласидандир. Кейинчалик валютани бошқариш, хусусий мулк, корхоналар, бирлашма ва ташкилотлардан солиқ олиш ҳақидаги қонунлар қабул қилинди.

Йирик давлат корхоналарини давлат тасарруфидан чиқариб, хусусий мулк қилиб бериш учун 1992 йилда махсус давлат комитети тузилди. Комитет ҳозир савдо ва маиший хизмат соҳасини хусусийлаштириш устида қизғин иш олиб бормоқда. Комитет ўз ишини Ўзбекистондаги хусусийлаштирилаётган корхоналар мулкининг 80 фоизини чет эл сармоялари ташкил қилиши асосига қурмоқда. Янги ташкил қилинаётган корхоналар эса, бутунлай хорижий сармоядорлар қўлида бўлиши мумкин.

«Виртшафтен хойте» журнали бизнес-гайднинг Ўзбекистон саноати ва қишлоқ хўжалиги хусусидаги қисмини батафсил келтириб, электр қуввати ҳосил қилиш, табиий газ, кўмир, нефть қазиб чиқаришга ва муҳим саноат марказларига оид статистик маълумотларни баён қилади. Бизнес-гайд материаллари асосида Ўзбекистоннинг иқтисодий тузилмаси, экспорт ва импорт даражаси, изчиллик билан ўтказилаётган хусусийлаштириш жараёни кенг шарҳланади.

«Нима учун айнан Ўзбекистон танлаб олинди?» мақоласи европалик ишбилармонларнинг айнан шу саволига ҳам жавоб беради. «Чунки Ўзбекистон — собиқ Иттифоқ ҳудудидаги энг барқарор ва тез суръатлар билан тараққий этаётган республикадир».

Ўрта бизнес намояндалари учун Берлинда чиқариладиган бу журнал «Ўзбекистон: Марказий Осиё ўртасидан дунё сари» тарғибот маълумот нашрини бугунги кунда жаҳон бозорида фаол ишлаётган Ўзбекистон ҳукуматининг ўз вақтида амалга оширган иши, деб ҳисоблайди. Ғарблик ҳамкорларнинг Ўзбекистон ҳақидаги бу бизнес-гайд билан танишуви Европа ва океан ортидаги ишбилармонлар доираларининг шу пайтгача нотаниш бўлган, аммо келажаги порлоқ мамлакатга қизиқишини орттириши шубҳасиз.

70 йилликдан ортиқ тажрибага эга бўлган ва мана шу сингари нашрларни чиқаришга ихтисослашган Нюрнберг «Юберзее пост организацион» маркетинг уйи бундан буён ҳам Ўзбекистон билан ҳамкорликни давом эттириш ниятида. «Ўзбекистоннинг ишончли ҳамкор эканига аминмиз», — дейди ношир доктор Харниш.

Ўзбекистон ҳақидаги бизнес-гайд Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги фирмаларидан бири билан ҳамкорликда нашр этилган. У ҳозирги пайтда дунёнинг 70 мамлакатига тарқатилмоқда.

* * *

Ўзбекистонга бағишланган бизнес-гайд ҳақидаги хабарни 22 сентябрь куни Германиянинг «Франкфуртер альгемайне» газетаси босиб чиқарган. Хабарда «олти рангли безак билан нашр этилган бу иқтисодий ҳужжатда барча муҳим манзиллар, меъёрий ҳужжатлар, Ўзбекистонга божсиз олиб кириш мумкин бўлган моллар рўйхати, савдо ҳақидаги қонунлар тўғрисида тўла маълумот бор»лиги таъкидланади.

Германиянинг «Виртшафтен хойте» журналидан олинди.

БОЗОР ИҚТИСОДИЁТИ — «ОЧИЛ ДАСТУРХОН» ЭМАС

У ФИДОКОРЛИГУ ИЗЛАНИШ ОРҚАЛИ РУЁБГА ЧИҚАРИЛАДИ

(Ислом Каримовнинг «Ўзбекистон — бозор муносабатларига ўтишнинг ўзига хос йўли» китоби хусусида)

Ҳозирги даврда жаҳоннинг деярли кўпчилик мамлакатларида амал қилинаётган бозор иқтисодиётига ўтиш барча мустақил давлатлар олдида турган энг мураккаб ва бош масаладир.

Бу жараёнга шошма-шошарлик билан, ҳали пишиб етилмаган, ҳар хил хомаки «андозалар» асосида ёндашган республикаларнинг аччинарли аҳволини кўриб турибмиз. Чунки ана шундай муносабат туфайли айрим мустақил республикаларнинг ижтимоий-иқтисодий даражаси ўн йиллар орқага улоқтириб ташланди.

Бизнинг республикамизда бу борада олиб борилаётган ишлар ўз самарасини бера бошлади ва жаҳон мамлакатлари эътиборини жалб этди. Президентимиз И. А. Каримовнинг бу ҳақда БМТ Бош Ассамблеясида қилган маърузаси жаҳон матбуотида атрофлича шарҳланиши фикримизнинг далилидир.

Ислом Каримовнинг «Ўзбекистон — бозор муносабатларига ўтишнинг ўзига хос йўли» китобида республикамизда янгича иқтисодий муносабатларга ўтишда ўхшаши бўлмаган, бетакрор, яхлит андозамизни ишлаб чиқиш ва ана шу асосда ўз йўлимизни танлаб олишимиз зарурлиги ҳақида гап юритилади. Ушбу китобдаги янги хулоса шуидан иборатки, бозор иқтисодиёти муносабатлари жамиятнинг ҳамма қирраларини қамраб олувчи ижтимоий муносабатларни ифода этувчи тизим эканлиги асосланганлигидир. Бинобарин, бозор иқтисодиёти мамлакатимизнинг янги мафкурасидир.

Ҳозиргача бозор муносабатларига республикамизнинг ўзига хос хусусиятларидан келиб чиқиб ёндашадиган яхлит бир асар йўқ эди. Менинг фикримча, бундай масъулиятли ишни фақат давлат раҳбаригина амалга ошириши жоиздир. Чунки бунга халқимиз жуда ҳам муҳтож эди. Негаки, ҳозиргача бозор муносабатларини тушунтириш реал ҳаётимиздан ажралган ҳолда амалга оширилар ва у ҳам мунозаралар даражасида эди. Бозор иқтисодиётини амалга оширишда халқимизга аниқ тушунча ва аниқ дастур асосида ҳаракат қилиши зарурлиги уқтирилиши керак эди. Китоб бу жиҳатдан бой манба ва хулосаларга эга бўлибгина қолмай, унда қатор иқтисодий жараёнларга янги методология ва назария жиҳатидан ёндашилган.

Бу рисоланинг зарурлиги бозор иқтисодиётининг ички мураккаб механизмларини аниқ фаҳмламасдан, ташқи қиёфасига ҳавас қилиб унинг афзаллигини таърифлайдиган «маддоҳлар»га қарши ўлароқ, унинг салбий ва ижобий тарафлари ҳам холисона ёритиб берилганлигидир. Бозор иқтисодиёти — бу «очил дастурхон» эмаслиги ва у ҳалол меҳнат туфайлигина бунёд этилиши мумкинлиги тушунтирилади. Унда иқтисодиётнинг устивор ва стратегик йўналишлари аниқ белгилаб берилган. Бу эса халқ хўжалигининг барча имкониятлари аниқ чамаланиб, белгиланган вазифаларнинг муваффақият билан амалга оширилишига кенг шароит яратади.

Асарнинг ютуқларидан яна бири унинг услуб жиҳатидан ўзига хослигидир. Бу масалаларни ёритишда тарихий жиҳатдан ниҳоятда тўғри ёндашилганлиги, яъни муаллифнинг республикамиз ўтмиш иқтисодиётига объектив баҳо беришидир. Республикаларнинг бўлинишида унга жуда заиф иқтисодий мерос ва ўта мураккаб ижтимоий муаммолар қолганлиги яққол кўрсатилган. Капитал қуйилмалар даражаси бўйича республика иттифоқ даражасидан икки мартаба, иш жойларининг таъминланиши бўйича деярли ҳаммадан орқада эди.

Иккинчидан, собиқ СССРда 60-йиллардан бошлаб устма-уст ўтказилган иқтисодий реформаларнинг жамият ривожланишига салбий таъсир кўрсатганлиги улкан тоталитар мамлакат парчаланиб кетганлигининг асосий сабабларидан бири эканлиги чуқур таҳлил қилинган. Бунинг устига Сталиннинг «Табиатни ўзгартириш» башорати, Хрушчевнинг «Қўриқ ва бўз ерларни ўзлаштириш» андозаси, Брежневнинг БАМни қуриш дастури ва ниҳоят, Горбачевнинг «Қайта қуриш» хаёлпарастлигини амалга оширишга сарф қилинган миллиард-миллиард сўмлаб самарасиз сарф-харажатлар халқ тинкасини қуритганлигига, бу эса мамлакатни инқироз ҳолатига олиб келганлигига гувоҳ бўламиз.

Китобда хулоса қилинишича, бундай «янгиликлар» натижасида ўз мустақиллигини эълон қилган республикалар, шу жумладан Ўзбекистон ҳам собиқ Иттифоқдан батамом барбод бўлган иқтисодий, молиявий ва нарх-наво тизимини, ўта издан чиққан бошқарув механизмини ва иқтисодий муносабатларни мерос қилиб олди. Бинобарин, Иттифоқнинг парчаланиб кетишига йиллар мобайнида амалга ошириб келинган буйруқбозлик, яккаҳокимлик ва жамият ривожланиш қонунларига амал қилмаслик сабаблари чуқур таҳлил қилинганлиги кўриниб турибди. Китобда республикамизнинг ана шундай шароитда бозор муносабатларига ўтишнинг ўзига хос жараёни ишлаб чиқилган, дейиш мумкин.

Нотўғри юритилган ҳар қандай сиёсат ишлаб чиқаришни фалажлантиради. Бундай ҳолат пахтачиликда яққол кўзга ташланди. Пахтага сунъий равишда, иқтисодий қонунлар талабидан четлаб ўтилиб харид нархлари белгиланиши ҳосилни кўпайтиришдан манфаатдорликни тамомила сусайтириб юборувди. Бу эса пахтачиликда буйруқбозлик сиёсатини келтириб чиқарганди.

Сиёсатнинг иқтисоддан устиворлиги, республикамиз шароитига монанд бўлмаган тармоқларнинг директив асосда шаклланиши экология ва иқтисодиёт мувозанатининг бузилишига олиб келди. Сув танқислашиб, меҳнат заҳиралари тез суръатлар билан ўсаётган бир шароитда кимё саноатининг сувни кўп истеъмол қилиб, кам меҳнат талаб этадиган айрим тармоқлари ҳиссасини кўпайтириш кўп қийинчиликларни келтириб чиқарди.

Айни бир пайтда ўз хом ашё базасида юқори самара берадиган тўқимачилик саноати энг орқада қолиб кетди. Шу тарзда иқтисодиётда мустамлакачилик аломатлари сақланиб қолаверди.

Марказнинг иқтисодиётда тутган мудҳиш сиёсати қандай бўлмасин, республикаларнинг мамлакат ривожига қўшган ҳиссасини сунъий равишда камайтириб, Иттифоқнинг «боқимандаси» тамғасини босишдан иборат бўлди. Ўзбекистонга ҳам ўшандайлар қаторидан жой кўрсатилган эди. Чунки жон бошига етказилган миллий даромад Иттифоқникидан 2 баравар орқада эди. Бунинг асосий сабаби Ўзбекистон марказнинг хом ашё базаси ҳисобланиб, маҳсулотларга белгиланган харид нархлар жуда паст бўлганлиги ва етказиб берилган қимматбаҳо, нодир металлар ва стратегик маҳсулотларнинг қиймати ҳатто республикамиз ялпи маҳсулотининг таркибига киритилмаслиги эди. Бинобарин, муаллиф таъкидлаганидек, «Иқтисодиёт мафкуравий тазйиқларсиз ўзига хос ички қонунларига мувофиқ ривожланиши лозим». Ислом Каримов бу китобида республикамиз манфаатлари ва халқимиз руҳиятига монанд келадиган, ижтимоий жиҳатдан йўналтирилган бозор иқтисодиётини республикамизда жорий этишнинг афзаллигини ҳар тарафлама асослаб берган. Асарда бозор механизмларини ишга тушириш учун зарур бўлган тегишли замин ва шарт-шароитлар яратиш тўғрисида ҳам аниқ фикрлар юритилади.

Энг аввало, мулкни давлат тасарруфидан чиқаришни ва хусусийлаштиришни, давлатга қарашли бўлмаган хўжалик шаклларининг таркиб топишини қўллаб-қувватлаш сиёсатини юргизишни, баҳони босқичма-босқич эркин қўйиш, монополияликка қарши курашиш, соғлом рақобат муҳитини яратишни, горизонтал хўжалик алоқаларини бутун чоралар билан ривожлантиришни, бозорни ва таркибий ўзгаришларни амалга ошира оладиган идораларни барпо этиш, бозор инфраструктурасини шакллантириш ва кадрларни тайёрлаш, ниҳоят, аҳолини ижтимоий ҳимоя қилишнинг кучли механизмини жорий этиш ва ҳуқуқий ижтимоий кафолатларни таъминлаш заруриятини ҳал этиш каби муҳим масалаларни ўртага ташлайди.

Табиийки, бозор иқтисодиётига ўтиш йўллари аниқлангандан кейин уни ким амалга оширади, деган қонуний савол туғилади. Мазкур асарда давлат иқтисодий ўзгартиришларнинг ташаббускори ва бош ислоҳотчиси эканлиги асосли равишда таъкидланади. Чунки барча маъмурий, иқтисодий ва ҳуқуқий ташкилотлар, ишлаб чиқариш корхоналари ва уларнинг юқори ташкилотлари давлат тасарруфида. Шундай экан, фақатгина давлат буйруқ бериш, уларнинг ишини ташкил этиш ва ижрони назорат қилиш ҳуқуқига эга. Китобда таъкидланганидек: «Бозор муносабатларига ўтиш даврида давлат бош ислоҳотчи бўлиши, иқтисодиёт ва турмушнинг ҳамма соҳаларини ўзгартириш режаларини тузиб, уни изчиллик билан амалга ошириши зарур». Бу жуда муҳим хулоса ва теран фикрдир. Маълумки, яқин давргача бозор иқтисодиётига ўтишнинг «дастурчилари» кўпайиб кетган эди. Лекин «дастур» фақат фикрлар мажмуасидан иборат бўлмайди. У фикрлар, аниқ режалар ва ҳисоб китобларда ўз ифодасини топади. Кимнингдир «дастурини» бошқалар амалга ошириши асло мумкин эмас. Шунинг учун давлат хилма-хил ғоялар, фикрлар асосида ташкил топган илмий дастурнинг ташкилотчиси ва ижрочиси бўлиши шарт. Давлат мамлакат жиловини, айниқса бир тизимдан бошқасига ўтиш жараёнида маҳкам ушлаши керак. «Дастур»лар ҳам, ислоҳотлар ҳам шундай жиловларнинг биридир.

Энг хавфлиси — кўп соҳаларда моҳирлик билан ташкил топган гуруҳлар пайдо бўлмоқдаки, улар ўз қонунлари асосида иш тутмоқдалар ва «юлғучлик» мафкурасига асос солмоқдалар. Бундайларнинг йўлини кесадиган ва халқ манфаатларини амалга оширадиган орган бу фақат давлатдир. И. А. Каримовнинг ана шундай зўравончиликларга қарши амалга ошираётган тадбирлари халқимиз томонидан олқишланмоқда.

Ўзбекистонда бозор иқтисодиётига босқичма-босқич ўтиш мафкурасини бунёд этиш ҳам Президент Ислом Каримов қаламига мансубдир. Бунинг зарурлиги режалаштирилган иқтисодиётни бир зумда бозор иқтисодиётига айлантириб бўлмайди, чунки бу тамоман янгича хўжалик юритиш тизимидир. Ва у бир қанча босқичларни қамраб оладиган узоқ даврни талаб қилади. Шунга биноан Ўзбекистон бозор иқтисодиёти томон сакрашларсиз, яъни инқилобий ўзгартиришлар йўли билан эмас, балки изчиллик билан, босқичма-босқич кириб бориши керак. Бунинг ўзига хос хусусияти ҳам шундан иборатдир. Шунга биноан ҳар бир босқичда қандай ижтимоий-иқтисодий масалалар амалга оширилиши бирма-бир кўрсатиб қўйилган.

Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, ҳар қандай жамият ўзига хос қонунлар асосида таркиб топади ва ривожланади. Ривоятларда айтилишича, одамзод яратилгунга қадар ҳаётни бошқариш ҳуқуқи ҳар хил мавжудодларга юкланган экан. Лекин уларнинг ҳаммаси Аллоҳ томонидан буюрилган қонунларга итоат этмаганликлари туфайли ҳалокатга учратилган эканлар. Инсоният жамиятида ҳам айрим қавмлар ўша қонунларни менсимай, ўз пайғамбарларига итоат этмай, худонинг ғазабига учраб, ҳар хил балоларга дучор бўлганлигини ўқувчи яхши билади. Демак, жамият ўз халқлари манфаатини ифода этадиган мукаммал қонунга эга бўлиши ва унга қатъий итоат этиши шарт. Шу боисдан китобда янги жамиятнинг, айниқса, иқтисодий ислоҳотларнинг ҳуқуқий мақомларига алоҳида эътибор берилганлиги зарурий бир ҳолатдир. Чунки ижтимоий йўналтирилган бозор иқтисодиётининг қонуний асосларини яратиш — ҳуқуқий давлатни барпо этишнинг ўзига хос хусусияти ҳамдир. «Қонуннинг устиворлиги ҳуқуқий давлатнинг асосий принципидир... ва қонун олдида ҳамма баробардир», дейилади китобда.

Муаллиф республиканинг ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олиб, кучли ижтимоий сиёсат юритиш долзарб ва стратегик муаммолардан бири эканлигини таъкидлайди ва барча ислоҳотлар инсоннинг камолоти, меҳнати, ижодий ва маънавий имкониятларини юзага келтиришни таъминлайдиган муносиб турмуш шароитини яратишга бағишланганлигини алоҳида уқтиради. Асарда эътироф этилишича, давлатимизнинг ислоҳотчилик фаолиятида, энг аввало, иқтисодиётни соғломлаштириш муаммоси турса, ундан кейин аҳолини ижтимоий ҳимоялаш кафолати туради. Муаллиф аҳолининг ижтимоий ҳимояланишини асло сусайтирмасликка даъват этиб, бу соҳадаги айрим муаммоларга алоҳида эътибор берган.

Мустақиллик шароитида жаҳон ҳамжамияти билан ташқи иқтисодий алоқаларни янги босқичга кўтармасдан туриб келажаги буюк давлатни қуриб бўлмайди. Бу эса ўз навбатида мамлакатнинг ташқи иқтисодий фаолиятини ташкил этишни тубдан ислоҳ қилиш заруриятини туғдиради. Эндиликда бутун ташқи иқтисодий сиёсат республиканинг жаҳон бозоридаги мавқеини мустаҳкамлашга, унинг тўлов балансини кучайтиришга, қулай инвестиция муҳитини вужудга келтиришга қаратилишини кўзда тутади. Бунинг учун мавжуд шарт-шароитлар ҳам атрофлича ёритиб берилган.

Иқтисодий ислоҳотлар халқасида энг устивор йўналиш сифатида аграр соҳадаги ўзгаришларга алоҳида ўрин берилганлиги республикамиз шароитида қонуний бир ҳолдир.

Инглизларнинг улуғ иқтисодчи олими Вильям Петти: «Ер бойликнинг онаси, меҳнат эса унинг отасидир», деб бежиз айтган эмас. Табиийки, қишлоқ хўжалигида ишлаб чиқариш кучларини ривожлантириш ва ишлаб чиқариш муносабатларини такомиллаштириш муаммолари батафсил таҳлил этилган. Бунда мулкчиликнинг ҳар хил шаклларини барпо этишга, қишлоқ аҳлини иш билан тўлароқ таъминлашга ва қишлоқда бозор муносабатларини жорий этишга, шу йўллар билан аҳоли турмуш даражасини кўтаришга бирламчи эътибор берилган.

Иқтисодиёт барқарорлигини таъминлаш ислоҳотнинг бош масалаларидан бири ҳисобланади. Ислом Каримов ўз китобида бу муаммони ҳал этиш билан боғлиқ бўлган барча ташкилий ва иқтисодий сиёсатнинг йўналишларини ҳам батафсил таҳлил этган.

Марказий банк олдига эса пул муомаласини тартибга солишнинг иқтисодий усулларини эгаллаш зарурлиги алоҳида вазифа қилиб қўйилган, бундаги долзарб масалалар бирма-бир кўрсатиб берилган. Бюджет етишмовчилиги пул эмиссияси билан эмас, балки давлатнинг қимматбаҳо қоғозларини сотиш йўли билан қопланиши уқтирилади.

Мазкур асарда республиканинг миллий пул бирлигини муомалага киритиш масаласи алоҳида ўрин тутади. Муаллиф миллий валюта мустақилликнинг асосий шартларидан бири эканлигини эътироф этган ҳолда, ҳозирги вазиятда рубль зонасида қолиш республика манфаатларига монанд келишини асослаб бера олган. Лекин Россия ҳукумати томонидан бу борада ўтказилаётган гегемонлик сиёсати ижтимоий-иқтисодий ҳаётга, фуқароларнинг руҳиятига салбий таъсир кўрсатмоқда. Бу ҳақда Ислом Каримов Ўзбекистон Олий Кенгашининг яқинда бўлиб ўтган ўн учинчи сессиясида асосли ва ташвишли фикрлар билдирганлиги ҳам бежиз эмас.

Китобда иқтисодиётнинг тузилмаларини такомиллаштириш сиёсатини изчиллик билан амалга оширишга жуда катта эътибор берилган. Бу ерда бой хом ашё базасида тайёр маҳсулотлар ишлаб чиқариш билан боғлиқ ўта жиддий муаммолар ўртага ташланган.

Энг муҳим хулоса, жамият тараққиётини таъминлашда республика, аввало, ўз кучига, ўз имкониятларига таяниши зарурлиги қатъий таъкидланган.

Умуман олганда, муаллиф ушбу китобида Ўзбекистонда бозор иқтисодиётининг ўзига хос чуқур илмий концепциясини яратиб, уни ижтимоий ҳаётга жорий этиш принципларини аниқ тасвирлаб берган. Асар халқимизнинг бозор муносабатлари ҳақидаги назарий ва амалий тафаккурининг таркиб топишида бебаҳо қўлланмадир.

Иброҳим ИСКАНДАРОВ,
ЎзФА академиги, республикада хизмат кўрсатган фан арбоби.

Жаҳон 24 соат ичида

ХАБАР РАД ЭТИЛДИ

Туркманистон мудофаа вазири Данатар Копеков 11 октябрь куни Афғонистон ҳарбий ҳаво кучлари Туркманистонни бомбардимон қилгани ҳақида Россиянинг бир неча ахборот воситалари тарқатган хабарни рад этди. Вазирнинг айтишича, бу хабар «игвогарона бўлиб, жамоат фикрини чалғитади».

13 октябрда Туркманистон газеталарида Афғонистоннинг Россия Федерациясидаги элчихонаси баёноти эълон қилинди. Унда жумладан, Туркманистон-Афғонистон чегараси дўстлик ва тинчлик ҳудуди деб эълон қилингани таъкидланади.

ЯНГИ ҲУКУМАТ ТАРКИБИ ЭЪЛОН ҚИЛИНДИ

Грецияда социалистлар раҳбари А. Папандреу тузган янги ҳукумат таркиби эълон қилинди. К. Папульяс мамлакатнинг ташқи ишлар вазири, Г. Арсенис миллий мудофаа вазири этиб тайинланди.

ЖАНГАРИЛАР ҚУРОЛ ЙИҒМОҚДА

Жанубий Африка Республикасидаги ўнг жангарилар фуқаролар урушига тайёргарлик кўриб, қурол, ўқ-дори ва дори-дармон йиғмоқда. Йоханнесбургдаги «Стар» рўзномаси «обрўли манбаларга» таяниб шу ҳақда хабар қилди.

Газетанинг маълум қилишича, Трансвааль вилоятининг шимолдаги Оватерберге тоғларида ҳатто ичимлик суви ва ёқилғи заҳиралари жамланмоқда. Жангарилар асосий ўринларни Африка миллий конгресси вакиллари эгаллаши аён бўлган тузилажак ноирқий ҳукуматни тан олишни истамай, партизан урушини бошлашга уриняпти.

АҚШ ЗОБИТЛАР ТАЙЁРЛАШДА КЎМАКЛАШАДИ

Будапештда Венгрия мудофаа вазири Л. Фюр АҚШ ҳарбий ҳаво кучлари штаби бошлиғи генерал М. Макпик билан учрашди. Мамлакат Мудофаа вазирлигининг хабар қилишича, учрашувда Венгрия зобитларининг АҚШда таҳсил олиши билан боғлиқ масалалар муҳокама этилди.

СПИД ҚУРБОНЛАРИ

Ўтган йили Мексикада СПИД касаллиги оқибатида 405 бола нобуд бўлди. Бу йилнинг ўтган тўққиз ойи мобайнида эса болалар орасида бу касалликка чалинган 400 нафар бемор рўйхатга олинди. РАТА—ТАСС мухбирининг Мексикадан хабар қилишича, СПИД касаллиги гўдакларнинг деярли ярмига она қорнида ривожланаётган даврида юққан.

ИҒВОГАРЛИК ДАВОМ ЭТМОҚДА

2 — 3 октябрь кунлари Афғонистондан Тожикистон ҳудудига суқулиб киришга муваффақ бўлган тожик мухолифатчилари Москва чегарачилар отрядининг 12-заставаси туманини ракета ва тўплардан бомбардимон қилди. 13 октябрда чегарачилар тўплардан зарба бериб, рақибнинг ўт очиш нуқталарини яксон қилди, дея хабар беради РАТА — ТАСС мухбири Россия чегара қўшинларининг Тожикистондаги қўмондонлиги штабидан.

ОЗАРБОЙЖОН ВАКИЛИНИНГ АЙТГАНЛАРИ

Озарбойжон Республикаси делегацияси раҳбари вазифасини адо этаётган Яшар Алиев ўтган сешанба куни БМТ Бош ассамблеясининг 48-сессиясида сўзга чиқиб, «Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган кенгашнинг (ЕХҲК) Минск конференцияси чақирилишидан аввал Озарбойжоннинг арманилар босиб олган барча ҳудудлари озод қилиниши керак», деди. Унинг сўзларига қараганда, айни пайтда Озарбойжоннинг 20 фоиз ҳудудини арман қўшинлари босиб олган. Қарийб 1 миллион аҳоли бошпанаси ва ҳаёт кечириш манбаларисиз қолди.

• *Интилганга толе ёр*

Бугунги кунда Бухоро вилоятида 2434 та фермер хўжалиги фаолият кўрсатмоқда. Улар 1992 йилда давлатга 9009 тонна сут, 367 тонна гўшт етказиб беришди. Қорамоллар сони 14938 бошга кўпайтирилиб, бир йилда 2306 бош бузоқ олинди. Айниқса, Бухоро туманидаги Усмон Юсупов номли жамоа хўжалигидан Мустафо Файзуллаев, Ромитан туманидаги Абу Али ибн Сино номли давлат хўжалигидан Теша Тошев бошлиқ фермерлар бу борада юқори кўрсаткичга эришмоқдалар. Қуйида уларнинг бири ҳақида ҳикоя қиламиз.

БИРНИНГ ЎН БЎЛИШИ СИРИ

«Истиқлол» деҳқон (фермер) хўжалиги бошлиғи Мустафо Файзуллаев — ўрта бўй, чаққон ҳаракатли, галга чечан, бир кўришдаёқ ҳамсуҳбатида яхши фикр уйғотадиган, 40—45 ёшдаги киши. Фермада ўзи, хотини, уч ўғли ва келини хизмат қилади.

— Хўжалигимизни яқинда «Истиқлол» деб номладик, — дея гап бошлади Мустафо ака. — Чунки мустақиллик шарофати туфайли эркинликка, хусусий мулк соҳиби бўлишга эришдик.

1989 йилда у икки бош сигир сотиб олган эди. Кейин қўшни Қозоғистон Республикасидан швед бузоқлари олиб келди. Шу йилнинг ўзидаёқ моллар сони 34 тага етказилди. Давлатга 6 тонна гўшт, 27 тонна сут топширилди. Ўтган 4 йил мобайнида эса жами 61 тонна гўшт, 204 тонна сут етиштирилди.

Айни кунларда 18 бош соғин сигир, юздан ортиқ новвос, саксон бошдан зиёд бузоқ — жами 203 бош зотли қорамол боқилмоқда. Жорий йилнинг тўққиз ойида қабул пунктига 18 тонна гўшт, 38 тонна сут топширилди. Шунингдек, 17 тонна картошка тайёрланиб, аҳоли дастурхонига тортиқ қилинди.

Ҳозир молхонада гўштга топшириладиган новвослар алоҳида парваришланмоқда. Мустафо ака шу йилнинг охиригача яна 30 тонна гўшт тайёрлашни режалаштирган.

— Кечирасиз, шунча молни боқиш, вақтида ўт-сувидан хабар олиш, соғиш, молхонани саранжом-саришта сақлаш — буларнинг ҳаммасига улгуриб бўлармикан? Тағин 22 гектар еримиз бор, деяпсиз. Экин экиш, суғориш, ҳосилни йиғиштириб олиш керак. Олти кишига бу юмушлар оғирлик қилмайдими?

— Йўқ. Мана, ҳаммасига улгуряпмиз. Муҳими — юракда ишқ бўлсин экан. Эрталабдан кечгача елиб-югурамиз. Бир минут ҳам тиним билмаймиз. Иккита тележка, шунча трактор ва хашак майдалайдиган мосламамиз бор. Барисини ўзимиз сотиб олганмиз. Булар ишимизни енгиллатаётир.

Бу фермер хўжалигида ўтган вақт мобайнида анча-мунча иш қилинган экан, маҳаллий ҳокимият шунга яраша шароит яратиб берган бўлса керак, деб ўйларсиз. Бироқ, айтиш мумкинки, Мустафо Файзуллаевга кўрсатилган ёрдамни вилоятдаги бошқа фермерлар ҳам олишган. Натижа эса ҳар хил. У кишининг сўзлари билан айтганда, аввало, юракда ишқ бўлсин экан. Зеро, Мустафо ака «берсанг ейман, урсанг ўламан» деб қўл қовуштириб ўтирадиганлар тоифасидан эмас. Молхона қуриш учун жамоа хўжалиги томонидан ажратилган қурилиш ашёларига қаноатланмади. Бола-чақаси билан эртаю кеч тер тўкиб, ғишт қуйди. Айрим иморатбоп материалларин эса ўз ҳисобидан харид қилди. Натижада жамоа хўжалиги фермасидан қолишмайдиган молхона барпо этилди.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков Мустафо аканинг хонадонида бўлганида: «Бир оила шунча ишни қилибсизлар, меҳнатингизни таърифлашга гап тополмадим, ука», — деган эди. Айтмоқчи, вилоят ва туман раҳбарлари бу ерга тез-тез келиб туришади. Инсон қанчалик метин иродали, кучли бўлмасин, у барибир ҳимояга, рағбатга муҳтож. Ана шу жиҳатдан олиб қараганда, вилоят ҳокими Д. Едгоров, ҳоким ўринбосари Х. Эргашев, давлат назорати бошқармасининг раиси Қ. Маҳмудов, туман ҳокими Э. Шомуродов ва бошқалардан Мустафо ака миннатдор.

Яқинда эса Президент И. А. Каримов бу оилага ташриф буюриб, фермер хўжалигида амалга оширилган ишлар билан танишди. Ислом Абдуғаниевич уларнинг саъй-ҳаракатларига юксак баҳо берди. Бу учрашув ушбу хонадон эгалари хотирасидан бир умр кўтарилмаса керак. Юртбошимизнинг берган йўл-йўриқлари, кўрсатмалари эса фермерлар ғайратига-ғайрат қўшиши табиий.

Дарвоқе, Мустафо Файзуллаев ҳали кўп режаларни амалга оширмоқчи. Чўлдан ер олингач, кейинчалик ферма ўша ёққа кўчирилади. Ҳозирги жойи шаҳарга яқин эмасми, сут ва гўштни қайта ишлайдиган иккита цех ташкил қилинади. Асаларичиликни йўлга қўйиш, сабзавот ва полиз маҳсулотлари етиштириш нияти ҳам йўқ эмас. Шаҳарда бу ва бошқа маҳсулотлар сотиладиган махсус дўкон ҳамда ошхона қурилади. Ана шу тадбирларни рўёбга чиқариш учун, албатта, анча-мунча шижоат ва вақт керак.

Бугунги кунда М. Файзуллаев иш тажрибасини ўрганиш, уни оммалаштириш қишлоқ хўжалигини ривожлантиришда яхши самара бериши табиий. Фермер хўжалигининг фаолияти эса серқирра. Шу боис уни бир йўналишга, яъни ё гўшт, ё сут етиштиришга қаратишнинг вақти етгандек кўринади. Биз бу ҳақда фермернинг ўзидан сўрадик.

— Ҳозирча бизда бундай имконият йўқ, — деди Мустафо ака кулиб. — Масалан, мен фаолиятимни фақат сут етиштиришга қаратсам, ютқазаман. Хўжаликни гўшт ишлаб чиқаришга йўналтириш ҳам бўлмайди. Иккаласини бирга олиб боришим керак. Чунки, агар швед новвослари яхши парвариш қилинса, ҳар бирининг тирик вазни бир ярим-икки тоннагача етиши мумкин. Соғин сигирлар эса кунига ўртача 20—25 литр сут бераяпти. Бу кўрсаткич жайдари моллардан олинаётган гўшт ва сутдан қанчалик юқори эканлигини ўзингиз ҳисоблаб кўраверинг.

Яна бир сабаб. Новвосларни гўштга топширганимиздан сўнг уларнинг ўрнини босадиган бузоқларни қаердан оламиз? Жайдарилари, маълумки, унчалик яхши маҳсулот бермайди. Демак, маҳсулдорлик кескин тушиб кетади. Энди асосий фаолиятни сут етиштиришга қаратдик, дейлик. Бир бузоқни ўн икки ой парваришлаб, вояга етказамиз. Сўнгра уни семиртириб, гўштга топширамиз. Сут етиштирамиз деб, шундай бузоқни бериб юборамизми? Яна озгина сабр қилсак, биримиз ўн бўлиб чўнтакка тушади.

— Чет элларда кўпгина фермерлар фаолияти бир томонга йўналтирилган. Масалан, Голландияда...

— Уларда фермер хўжаликлари фаолияти ривожланган. Биз бу ишни эндигина бошлаяпмиз. Бундан ташқари, хорижда деярли барча фермерларда зотли моллар сақланади. Бизда эса ундай эмас. Агар мен билан ҳамкорлик қиладиган фермерлар сони кўпайса, улардаги молларнинг зоти яхшилансагина фаолиятни у ёки бу йўналишга қаратса бўлади.

— Сизнинтча, шундай вақт келармикан?

— Албатта, келади. Президентимизнинг чет элларга бориб, уларнинг иш тажрибаси, жумладан, фермерлар фаолияти билан танишиши, бу тажрибаларни Ўзбекистонда татбиқ этиш мақсадида жон куйдиришининг ўзи шундай дейишга асос бўлади.

Мустафо Файзуллаев ҳақ гапни айтди. Ўша кунларнинг келишига асло шубҳа йўқ. Бунинг учун Мустафо Файзуллаевга ўхшаган фермерлар сони тобора кўпайиши керак. Унинг ўзи ҳақида нима дейиш мумкин? У бир ишга бел боғлайдими, охиригача етказмагунча тиниб-тинчимайдиганлар сирасига киради. Президентимиз Ислом Каримов халқ депутатлари Сирдарё вилоят кенгаши сессиясида сўзлаган нутқида таъкидлаганидек, одамлар... топширилган ишга муносиб бўлса — шунинг ўзи 50—60 фоиз ютуқ демакдир.

Вали БОБОМУРОДОВ,
Икром УТБОСАРОВ.

СУРАТЛАРДА: фермер Мустафо Файзуллаев ва унинг хўжалиги аъзолари.

• *Ислоҳот қирралари*

ЯРАТУВЧИЛАР—БИЗ, СИЗ, ҲАММАМИЗ

— Мен баъзан ҳайрон бўламан,— деганди Президент Ислом Каримов,— катта-катта мансабдор одамлар, вазирлар нима учун куюнмайди! Нима учун жонини фидо қилмайди! Ёниб ишлайдиган одамлар қани!

Халқимиз ва унинг мустақиллиги учун қайғуриб айтилган бу гаплар замирида катта маъно бор. Чунки ҳозир Ўзбекистон миллатимиз, халқимиз ва давлатимиз келажаги ҳал бўлаётган, мураккаб даврни бошидан кечирмоқда. Бу эса биз ўз тақдиримизни ишониб топшираётган кадрлар сиёсатини, масъулиятини аниқ белгилаб олишни тақозо этади.

Ўзбекистон учун фақат битта йўл бор: мустақилликни мустаҳкамлаш, олға юриш.

Шунинг учун ҳам кадрлар масаласи айни пайтда энг долзарб ва биринчи даражали муаммолардан бирига айланди.

Унинг жиддийлиги шундаки, биз аввалгисидан тубдан фарқ қиладиган янги тузум ва давлат моделини яратишни ўз олдимизга мақсад қилиб қўйганмиз. Бу тарихий вазифани рўёбга чиқариш эса асосан кадрларга боғлиқ. Улар олдимизда турган вазифа ва олий мақсадни аниқ тасаввур этиши, чуқур билим, ҳаётий тажриба ва қобилият соҳиби ҳамда янгича фикрлайдиган, халқ ташвишларини ўзиникидан устун қўя оладиган фидойи кишилар бўлиши керак. Зеро, янги давлатни барпо қилиш ислоҳотларсиз бўлмайди.

Масаланинг энг қийин томони — омма орасидан фидойи одамларни топа олиш, танлаш ва уларни қобилиятига қараб жой-жойига қўйишдан иборат. Унга аввал кичикроқ, кейин эса мураккаброқ лавозимларни бериб, синаб кўриш фойдадан холи эмас. Тайёр кадр осмондан тушмайди. Шундай экан, ҳозирча борини «баҳам» кўришга мажбур бўламиз. Ҳолбуки, улар орасида халқпарвар одамлар кам эмас.

Одамнинг оласи ичида, молнинг оласи ташида деганларидек, халқимиз қўли эгри, виждони нопок, ўзининг шахсий манфаати йўлида ҳеч нарсадан қайтмайдиган раҳбарларни ҳам кўриб-билиб турибди. Шу боис Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг февраль ойидаги мажлисида шундай ҳоллар ҳақида ҳаққоний сўз юритилди. Натижада ўз ишига совуққонлик билан қараган, вазифасини суиистеъмол қилган қатор вилоятлардаги талай ношуд, нопок раҳбарлар ишдан бўшатилди.

Бу аччиқ ҳақиқат бошқаларга сабоқ бўлиши керак. Агар ҳамма жойда аҳвол шундай тарзда ҳукм сурса эди, одамлар қонуний ҳокимиятга ишонмай қўйишарди. Чунки қаердаки адолат қоидалари бузилса, у ерда албатта норозилик, зиддият юзага келади.

Шунинг учун ҳам Ислом Каримов ўз вақтида вазиятни чуқур таҳлил қилиб, салмоқли хулосалар чиқарди ва бундан халқимизни хабардор қилди.

— Ҳозирги жамиятимиздаги кадрларни уч тоифага бўлиш мумкин,—деган эди Президент ўша пайтда. — Биринчи тоифа — иймонсиз, виждонсиз шахслар, фурсатдан фойдаланиб, ўз манфаатини кўзлайдиган кимсалар. Уларга Ватан, Мустақиллик туйғуси, эл-юртимиз ғами бегона. Улар фақат ўз чўнтагини ўйлайди.

Иккинчи тоифага иродасиз, мўрт, бўшанг одамлар киради. Бундайлар шамол қаёқдан эсишини пойлаб туради. Ўз фикрига эга эмас. Бирон-бир оғир юмушни зиммасига олмай, масъулиятдан қочади. Булар ҳар қандай одам билан ҳар қандай тузумда ишлайверади.

Учинчи тоифадагилар — юрагида ўти бор, серғайрат одамлар, ёшлар, фидойи ватанпарварлар. Лекин улар ҳали ғўррoқ, тажрибаси қамроқ. Биз ишимизда мана шу тоифага таянмоқчимиз. Бизда кўкрагини қалқон қилиб, оғир пайтда халқи учун ишлайдиганлар кам. Кўпроқ ҳаракатчан, ватанпарвар, юртпарвар, интилиши зўр, куюниб гапириб, ҳаётда ёниб яшайдиган, безовта, жонкуяр одамлар билан ишлашга тайёрман. Бугунги қийинчиликларни енгишга жонини тиккан, иродаси мустаҳкам ёш авлодга таянамиз, уларга ҳаётда ҳар томонлама йўл очиб беришга тайёрмиз. Шундай одамлар билангина мақсадимизга эришамиз. Бу ўринда ҳокимият фуқароларнинг ишончи билан кудратли бўлишини айтиб қўйишим керак. Агар мана шу ишонч заифлашса, сусайса, ҳозирги аҳволни ўнглаб олиш осон кечмайди, чунки одамлар ҳамма нарсадан бохабар.

Кўриниб турибдики, Президент одамларни «партаппаратчи» ёки «демократлар»га бўлмади. Сабаби аён, чунки ҳаммамиз кечагина ўша муҳитда яшаётгандек, аниқроғи, ўша муҳитдан чиққанмиз. Аммо ҳозир жамиятимиз ўзгаряпти, янги тузум қарор топаяпти. Шундай экан, унга давр билан ҳамнафас, ҳатто ундан бирмунча олдинроқ юрадиган, келажакни кўра оладиган раҳбарлар керак.

Бир шарқона савдо маданиятини қайтадан тиклашимиз керак, шекилли. Чунки у баъзи ўринларда чайқовчиликка айланиб кетаётганлиги сир эмас. Демак, савдо соҳасидаги, айниқса, раҳбариятидаги нопок кимсалардан эҳтиёт бўлмоқ даркор. Кимки, шундай бир қийин даврда нуқул ўз чўнтагини ўйлаётган ёки давлат мулкини ўмаришга шароит яратиб бераётган экан, Президентимиз айтганларидек, ундай раҳбарларнинг баҳридан дарров ўтмоқ керак.

Фақат 1992 йил давомида биргина Жиззах вилояти божхона ходимлари томонидан 300 миллион сўмлик маҳсулот ташқарига олиб чиқиб кетилаётганда ушлаб қолинди. Ёки «Уртоқ» фабрикаси ишлаб чиқарадиган ширинликлар қаёққа ғойиб бўлди? Килоси 1620 сўмлик импорт конфетлари кимларга мўлжалланган? Обидова номидаги тамаки фабрикаси маҳсулотини давлат магазинларида сотишга ким тўсқинлик қиляпти? Нима учун бу сигарета чайқовчилар қўлига ўтиб кетяпти? Буларнинг ҳаммаси юлғичларнинг қора ишлари эмасми? Лекин улар ортида кимлар турибди? Нега улар бозорларда ва жамоат жойларида очиқчасига суд қилинмаяпти? Ёки нима учун уларнинг ярамас ва ёвуз башаралари газеталарда босилмаяпти, ойнаи жаҳонда кўрсатилмаяпти?

Элимизнинг сабр-қаноати зўр, аммо ҳақиқий раҳбар одамларнинг бардошини синаш билан эмас, балки уларга муносиб шарт-шароит яратиб бериш, оғирини енгил қилиш билан эл оғзига тушади, обрў-эътибор орттиради. Элни сийласанг, эл ҳам сени сийлайди.

Кузатувлар ва тажрибага таянган ҳолда айтиш мумкинки, ҳеч бир муаммо тўсатдан пайдо бўлмайди. У барча иш ўз ҳолига ташлаб қўйилган жойда ярадай газак олади, зарпечакдай илдиз отади. Бунинг олдини олиш учун ҳар бир раҳбар ва фуқаро ўз чекига тушган бурчни ҳалол бажариши керак. Хўжалик миқёсидаги муаммо ва камчиликларни хўжалик раҳбарининг ўзи бартараф қилса, туман миқёсидаги ишларни эса ҳокимнинг ўзи эпласа, ҳеч қандай ортиқча гап ва ишга ҳожат қолмайди.

Жойларда ижтимоий-сиёсий вазиятнинг барқарор бўлиши ёки бўлмаслиги ҳокимнинг қобилияти, оддий халқ билан муносабати, одиллиги ҳамда кўпчиликни аниқ мақсад сари сафарбар қила олиш куч-ғайратига боғлиқдир.

Сўз билан иш бирлигини таъминлаш раҳбар фаолиятини баҳолашда тарози вазифасини ўтайди. Бироқ бу қоида қуруқ сўз билан қарор топмайди. Кадрларни синашда, қобилиятини аниқлашда изланиш керак. Унинг энг ишончли йўли— кадрларни бот-бот кўрикдан ўтказиб, фаолиятидаги салбий ҳамда ижобий фазилатларни, яхши-ёмон одатларини рўй-рост айтиб, тарбиялашдан иборат бўлади. Бу масалада Наманган вилоятининг Совет тумани тажрибаларидан ўрнак олинса арзийди. Чунки у ерда ходимлар лавозимга қобилиятига қараб тавсия этилмоқда. Аттестация комиссияси доимий равишда ишлаб турибди. Унинг дастлабки иш якуни қуйидагича: туман маданият уйи ҳамда санэпидстанция мудири синовдан ўта олмади. Ижтимоий таъминот бўлими мудири муовини эса вазифасига шартли равишда ўтказилди.

Айрим жойларда меҳнаткашлардан тушаётган хатлар, аризалар ва беҳисоб шикоятларга лоқайдлик билан қаралмоқда. Натижада раҳбарият билан омма ўртасидаги ойдин йўлни қоронғу қилиб қўяяпмиз.

— Бечора деҳқон, — деган эди юртбошимиз Ислом Каримов ҳукумат мажлисларидан бирида, — қаерга бориб арз-дод қилади? Прокурор олдига кирса, қонунни кўрсатиб чўчитади, милиция ҳатто тинглашни ҳам истамайди, ҳокимнинг эса бунга вақти йўқ.

— Афсуски,—дейилди республика халқ ноибларининг XII мажлисида, — қонунчилик борасидаги меҳнатимизнинг қадрига етмайдиган, бепарво, лоқайд, калтабин раҳбар ва фаоллар бориki, улар билан орани очиқ қилиб олишимиз керак.

Ўзбекистон — келажаги буюк давлат. Биз бунга қаттиқ ишонамиз. Бироқ ҳозирги мураккаб вазиятдан тезроқ чиқиб олиш учун жонимизни жабборга бериб меҳнат қилмасак, «олма пиш, оғзимга туш» деганимиз билан иш битмайди. Ўзбекистон келажагини яратувчилар—биз, сиз, ҳаммамиз.

Халқимизда: «Ёлғиз отнинг чанги чиқмас, чанги чиқса-да, доғи чиқмас», деган нақл бор. Юртбошимиз қайта-қайта такрорлаганидек, ҳаммамиз бир мушт бўлиб, «бир ёқа, енглик қилиб» мустақиллигимиз тақдири учун курашишимиз даркор.

Пиримқул ДУСТМАМАТОВ.
Гулистон шаҳри.

ҚИСҚА САТРЛАР

НИЖНИЙДАН СОВҒА

КИТОБ шаҳридаги поликлиника Русиянинг Нижний Новгород шаҳридан совға олди. Шифокорлар товуш тўлқинлари орқали инсон танаси ички касалликларини аниқлайдиган ускунага эга бўлишди. «Элмаскон-9111» маркали тиббиёт асбоби буйрак, жигар, ўт пуфаги каби инсон аъзоларининг хасталанганлигини аниқ «айтиб» бера олади.

П. ГАДОЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ҲОТАМТОЙ РАИС

ҒАЛЛАОРОЛ туманидаги Амир Темур номли хўжалик раиси Акрам Қораев ҳеч кими йўқ олти нафар йигитнинг уйланиш тўйи харажатларини кўтарди, ташкилотчилигу тўй тадбир-ташвишига ҳам ўзи туриб берди.

Тўй харажати ярим миллионга тушди, мева-чеваю майда-чуйдалар хўжаликдан чиқди. Ва яна ҳар бир янги оила учун жамғарма бошидан ҳисоб очиб, 100.000 сўмдан пул ўтказилди.

А. АЛИҚУЛОВ.

Бир вилоят янгиликлари

САВОБНИНГ КАТТА-КИЧИГИ БЎЛМАЙДИ

ХАТИРЧИ туманидаги «Олтинсой» давлат хўжалигининг Бурқут қишлоғида ҳозиргача мактаб биноси йўқ эди. Болалар қишлиқировли кунларда анча йўл босиб қўшни қишлоқларга қатнашарди. Ҳозир замон аризабозликни кўтармайди. Социализм даврида ҳам бурқутликлар «уни қуриб беринг буни тузатиб беринг», деб юқори жойларга шикоятлар ёзишмаган. Ҳаммасини ўзлари қуришган, ўзлари тузатишган.

Яқинда улар ҳашар йўли билан мактаб биносини тиклашди. Ҳозирча мактабга бошланғич синф ўқувчилари қатнашяпти. Яқин ораларда бурқутликлар яна ҳашар йўли билан қўшимча синф хоналарини тиклашмоқчи.

Шу тумандаги Ибн Сино номли жамоа хўжалиги ҳудудида эса икки қаватли мактаб қуриб битказилди. Уни қуришга 57 миллион сўм сарфланди. Яна 45 миллион сўмга қаттиқ ва юмшоқ мебеллар олинди.

Кўриниб турибдики, келажак авлодга ғамхўрлик қилишнинг катта-кичиги бўлмайди.

МАХСУС СТИПЕНДИЯ ТАЙИНЛАНДИ

НАВОИЙ тиббиёт билим юртида ташкил этилган ривожлантириш жамғармаси камхарж ўқитувчи ва талабаларга ёрдам қўлини чўзди. Жамғарма ҳисобидан талабаларга олти ойлик муддат билан махсус стипендия тайинланди. Унинг биринчи даражалиси 7000 сўм, иккинчиси — 6000, учинчиси — 5000 сўм.

ЭНГ ЯХШИ НАРСАЛАР — БОЛАЛАРГА

НАВОИЙ шаҳридаги «Зодчий» ширкатининг қўли хорижгача етди. Ширкатчилар ҳалол йўл билан хориждан анчагина болалар кийим-кечакларини олиб келишди. Унинг ҳаммаси шаҳар ижтимоий таъминот бўлимига топширилди. Кийимларни қандай тақсимлашни бўлимдагилар яхши билишади. Муҳими, хайрли ишга қўл урган ширкат бошлиғи Кляхиннинг номини тез-тез эслаб туришса бўлгани.

М. МАРДИЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

• *Долзарб таклиф*

ТЎЙГА АТАЛГАНИ ТЎЙГА БУЮРСИН

Бу мудҳиш фожиа ҳақида ёзиш нақадар оғир. Лекин ёзмасликнинг иложи йўқ. Яқинда Фарғонада беш нафар навжувон йигит ва қиз, жумладан ҳали оила лаззатини тотиб кўрмаган бўлажак келин-куёв ЗАГС маросимини нишонлашдан сўнг автомобиль фалокатига учраб ҳалок бўлди.

Шаҳид бўлганларнинг дафн маросимини кузатиш жуда оғир эди. Айниқса, бўлажак келин-куёвлар тобутининг ёнма-ён кетиши, қабристонга бешта тобутнинг бирдан кириб келишининг шоҳиди бўлиш ҳеч бандага насиб этмасин экан. Ота-она учун не-не орзулар билан йиғиб-териб атаганларини фарзандининг ўлимига сарфлашдан оғирроқ кўргилик бормикин дунёда?

«Чимилдиқ кўрмадинг, вой болам!!!» деб йиғлаган муштипар оналарнинг фарёди тош юракларни парчалаб, муз юракларни ёндирарди.

Мақсад бу манзарани ёзиб, муҳтарам муштарийлар кўнглини бузиш эмас, уларнинг диққатини масала моҳиятига қаратишдир. Афсуски, бундай фожиалар ҳаётда тез-тез учрайдиган бўлиб қолди. Тантанали маросимларда танида ёшлик қони жўш уриб турган 18—25 яшар йигит-қизларнинг эҳтиросларини тартибга солиш анча мушкул, албатта. Айниқса, улар ЗАГС маросимини нишонлаш учун «шайтон суви»дан ичиб олишганда бунинг деярли иложи йўқ.

Қатор-қатор машиналар маст туядай нара тортиб, ҳеч кимга йўл бермай юришини ким кўрмаган дейсиз. Бундай пайтларда маросимни эсон-омон ўтказиб, келин-куёвни уйга соғ-омон олиб келишнинг ўзи ота-она учун катта бахт.

Ота-боболаримиз минг йиллардан буён ичкилик ичмай тўй ўтказган, ЗАГС кўрмай бинойидек турмуш қурган эдилар-ку? Оилалар ҳам ҳозиргидан кўра тотувроқ, қуйди-чиқди ҳам ҳозиргидан кўра камроқ эди-ку? Бу билан мен ЗАГСга қаршиман, деган фикрдан мутлақо йироқман. Майли, бу замон талаби экан, амал қилишимиз шарт. Лекин уни шу даражада дабдабозлик билан ўтказиш мажбурийми-кан? Фалончининг ЗАГСида шунча машина бўлибди, биникида бунча машина бўлиши керак деб, кимўзарга машина сонини кўпайтириш, уларни ясатиб қувди-қувди қилиш шартмикан...

Қисқаси, ана шу фожиа муносабати билан дафн маросимида қатнашган одамлар билан суҳбатлашиб, фикрларини ўргандим. Биронта одам ЗАГСни дабдабозлик билан ўтказишни ёқлаб гапирмади. Ҳамманинг фикри деярли бир хил: кўпчилик бу маросимни соддалаштириш тарафдори. Шу боис халқнинг дилидаги гаплардан келиб чиқиб, мен қуйидагиларни таклиф қилмоқчиман:

1.Маҳалла қўмиталари, маҳалла оқсоқоллари ота-оналар билан биргаликда ЗАГС маросимини алоҳида нишонлашга йўл қўймасалар!

2. Кўп жойларда бўлаётганидек, ЗАГС ёки қишлоқ кенгаши масъул ходимлари никоҳ гувоҳномасини тўй куни, меҳмонлар гувоҳлигида ёшларга топширсалар. Ёки ҳамон бўлажак келин-куёв оила қуриш учун аҳд қилишган экан, бунга ота-оналар рози бўлишган экан, гувоҳнома синов муддатисиз, бўлажак келин-куёвларнинг аризасига биноан ариза тушган куни ёзиб берилса ва у дабдабасиз олиб кетилса.

3. Совет замонидан қолган «ЗАГС бўлмаса, никоҳ ўқилмасин», деган иллатдан воз кечиб, инсонларга ҳам ишонилса. Қадимий урф-одатларимизга биноан никоҳ ўқилиб, тўй тантаналари ўтказилаберса. Келин-куёв истаган куни бориб гувоҳномасини олиб келишса, ўз-ўзидан ЗАГСга тантана билан боришга ҳожат қолмасди. Ахир тўйдан кейин ноғора кимга керак? Алимент тўламай қочиб юрувчи номард эр ЗАГСи бўлганда ҳам номардлигича қолаверади. Виждонсиз одамни мингта ЗАГС билан ҳам ҳақиқий оила қуришга мажбур қилиб бўлмайди.

4. Биз юқоридан буйруқ кутиб туришга ўрганиб қолганмиз. Бу одатдан ҳалибери фориғ бўлишимиз мушкул. Шуни эътиборга олиб, ҳокимиятлар махсус фармойиш чиқариб, ЗАГС маросимларини дабдабали нишонлашни қатъий ман этсалар. Бу борада ГАИ ходимларига кўрсатма берилиб, ЗАГСга 1 та (у ҳам ортиқча безакларсиз бўлиши шарт, акс ҳолда дабдабабозлик яна қайта тикланиши мумкин)дан ортиқ машина қўйилмаса, ЗАГС учун машина ясатган ҳайдовчи жазоланса. Шундагина биз ЗАГСдаги дабдабабозликка чек қўйишимиз, кутилмаган фожиаларнинг олдини олишимиз, кўплаб навжувон ёшларнинг ҳаётини фожиалардан сақлаб, ота-онаримизни, бўлажак келин-куёвларни ҳақиқий тўй бахтини кўришга муяссар этишимиз мумкин.

Йигитали УСМОНОВ.

• *Янги шеърлар*

ТУЛҚИН

Дилбарим, дунёга сен деб келганман!

Ўзбек

Ҳаёт улкан бир уммон, ҳар умр унда зарра,
Агар маҳкам тутмасанг, бахт эшигин очмагай.
Меҳнатда бахт калити, мардларга яқин марра,
Заҳматкаш ўзбек халқим меҳнатдан ҳеч қочмагай.

Ҳалол еб, ҳалол ичиб, виждонини сотмай ҳеч,
Яшар ёруғ юз билан бу элнинг ҳар бир марди.
Пешона тери тўкиб, ҳориш билмай эрта-кеч,
Оламнинг зил юкини елкасида кўтарди.

Қимирлаган қир ошиб, довруғини таратди,
Ҳар ишни битказгунча елиб-югуриб чопди.
Толе излаб толени ўз қўли-ла яратди,
Қувонч излаб қувончни фақат меҳнатдан топди.

У — ишчи ёки деҳқон, у новвой ёки савдогар,
Берганига шукр деб эрта кунини кутди.
Ҳар бошга бу ҳаётда тушмас не-не савдолар,
Ҳар ташвишни ҳар ўзбек меҳнат билан унутди.

Яланғоч қолса ҳамки, дунёни кийинтириб,
Яхшилар қадамига пойандозлар тўшади.
Одамлар қаторида оламни севинтириб,
Топганини ўртада баҳам кўриб яшади.

Сел келса симириб у, чумолидай ташиалаб,
Иссиқдан қочмади ҳеч, совуққа бардош берди.
Умри ўтса ҳамки томчиқ оқибатга ташналаб,
Қўли очиқ ҳар ўзбек элу юртга ош берди.

«Иўқман!» деб яшашни ор деб билар ҳар ўзбек,
Ҳаддан зиёд содда деб кулиб камситманг уни.
Айтдими — бажаради, ният қилса гар ўзбек
Одамларга астойдил хизмат қилар ҳар куни.

Қарияси дуогўй, ёши белин боғлаган,
Кўкдан ойни олай деб дил-дилидан аҳд қилган.
Бугун заҳмат чекиб у — эртани ардоқлаган.
Бу дунёда меҳнаткаш аҳлин билгани билган!

Яшар инсон шаънига юқтирмайин зарра ғард,
Покликнинг гадоси-ю, муҳаббатга ғарқ ўзбек.
Камтарин, содда, сахий, меҳнаткаш, қатъий ва мард,
Болам-чақам деб яшар, болажон бир халқ, ўзбек!

Амир Темур бобонинг қони жўшар қонида,
Яшаш учун курашиб жон олиб беради жон.
Икки қўли кўксида қуллуқ қилган онида,
Деймаи:
— Нақадар буюк халқинг бор, Ўзбекистон!

Пасту баланд бу ҳаётда ғарибга ҳамдам
Бўлиб бошин силаса ким, ҳеч кам бўлмаган.
Аммо олғир, оч кўзларнинг қорни тўйса ҳам,
Бу дунёда ҳеч бир замон кўзи тўймаган!

Ким шайтоннинг сўзларига кирган бўлса гар,
Ундайларнинг қилмишидан озор чекар жон.
Уни замон кечирмайди, одамзод қарғар,
Биродари азизим бил: қарғиш кўп ёмон!

Сиздан рози бўлсин замон ҳам ота-она,
Ҳар бир юрак етиб бўлмас бир манзил, тилсим.
Соф қалбларда гулгун ҳаёт қилиб тантана,
Ўз-ўзига қарғиш тилаб олмасин ҳеч ким!

Ҳаёт йўли ҳали давом этади, олис,
Сўнмасин ҳеч одамзодда ишонч, муқаддас.
Ҳаммангизга тилаганим пок юрак, пок ҳис.
Ҳаммангизга мадад берсин ул қодир Худо!

Хаёлимнинг чўнтаклари

Ҳаётда йиқилиб қолса гар одам,
Тепиб ўтувчилар бўларкан сероб.
Нақл бор: ғарибни тун узра ҳам
Ит қопиб қиларкан ҳар қачон хароб.

✦

Одамларга ҳамон бўлур керагим,
Ҳаётимда яхши кунлар ўтдилар.
Бугун эса ерга тегиб курагим,
Юрагимни ечинтириб кетдилар.

Ишонч билан умидимдан толмадим,
Яхши кунда ёмонидан кечмаган.
Энди билсам, бахтни ушлаб қолмадим,
Хаёлимнинг чўнтаклари тешилган...

✦

Бахт қуши бошимда чир-чир айланиб,
Кафтимга, елкамга асло қўнмади.
Қўлимни чўзсам-да унга шайланиб,
Ялиниб ёлборсам ҳамки қўнмади.
Қўлимни узатиб қолавердим мен,
Отнинг устида ҳам ит қопгани шу.
Елкангни тутиб тур, ўғлонгинам, сен —
Сенинг кафтларингга, аниқ, қўнар у!

Яхши-ёмон бу ҳаётда...

Яхши-ёмон бу ҳаётда ёнма-ён яшар,
Ҳар кимни ҳам ғалвирида элайди замон.
Бундай боқсам, кимдир доим кимнидир қарғар,
Бу дунёда қарғиш ёмон, қарғиш кўп ёмон!

Ўз-ўзини тиёлмаса йўл юрган киши,
Тўғри йўл қоб, эгрисидан юрса ҳаётда,
Фош бўлғуси ахир бир кун унинг қилмиши
Ва йўлида қоқилиши бордир, албатта!

Кимдир дўстни оёғидан олса мабодо,
Ҳеч ким уни кечирмайди, тикка туради.
Ундайларни ҳаёт ўзи қилади адо,
Ундайларни бир кун албат қарғиш уради.

Ёлғон сўзлаб, алдаса ким, бўлмас бахтиёр,
Виждонини сотган бўлар ундайин киши.
Косасини оқартирмай қўйиши ҳам бор —
Дили оғриб қолган зотнинг битта қарғиши!

Рубоийлар

I.

Дилбарим, дунёга сен деб келганман,
Севги роҳат эмас, азоб: билганман.
Сиримни сирлашиб сирлашган куним —
Тубсиз кўзларингга чўкиб ўлганман.

II.

Ҳаётнинг бешафқат довули тинди,
Унда бу юрагим эзилди, синди.
Мурод-мақсадим топталди, нетай,
Оламга ўт қўйиб кетаман энди

III.

Иўлларингда пайдо бўлдим, йўқолмайман ҳеч,
Ишқ аскари аро тиғни тиғладим.
Аммо ташлаб кетганида муқаддас севинч,
Дунё қалбга жо, аммо мен унга сиғмадим.

IV.

Танҳолнкни севмас инсон, яшар бўлиб тўп,
Яхшиларнинг этагидан туту қучиб ўп.
Балки, бошга қор ёгса гар, ўзинг кўргайсан.
Ҳаёт — саҳна, сен рўлдасан, томошабин кўп.

БАЙРАМГА ТАКЛИФ ЭТАМИЗ

ТОШКЕНТДАГИ Улуғбек номли маданият ва истироҳат боғида 16 октябрь куни соат 12 да «Халқ сўзи» ва «Народное слово» газеталарининг байрами бошланади.

Ҳар икки муҳарририят таҳрир ҳайъати аъзолари ва ижодий ходимлари ўз муштарийлари билан учрашув чоғида журналистларнинг бугунги юмушлари ҳақида сўзлаб берадилар, эртанги кун режалари билан ўртоқлашадилар, обуначиларнинг газеталар мазмун-мундарижасини яхшилаш хусусидаги таклиф-истакларига қулоқ берадилар. Таниқли маданият, адабиёт ва санъат намояндалари, пойтахтнинг Чилонзор тумани меҳнат жамоалари вакиллари йиғилганлар ҳузурида маъруза қиладилар.

Байрам дастури ранг-баранг ва қизиқарли. Машҳур ижодий жамоаларининг концертлари бўлади, болалар боғчаларининг тарбияланувчилари, ҳаваскор артистлар ўз санъатларини намойиш этадилар. Боғ майдонларида савдо ярмаркалари уюштирилади, аттракцион ишлайди.

Чилонзор тумани ҳокимлиги, Улуғбек номидаги маданият ва истироҳат боғи маъмурияти, кўпгина саноат корхоналари жамоалари, тижорат тизимлари, маҳалла қўмиталари байрамни уюштириш ва ўтказишда фаол иштирок этадилар.

Тошкентликларни 16 октябрь, шанба куни «Халқ сўзи» ва «Народное слово» газеталарининг Улуғбек номидаги боғда (метронинг «Улуғбек» бекати) ўтадиган байрамига таклиф этамиз.

СПОРТ, СПОРТ, СПОРТ

НИҲОЯТ, ШОРТ ҒАЛАБА ҚИЛДИ

ЛОНДОНДА ўтказилаётган «Таймс» паноҳидаги шохмот тожи учун баҳсда Англия гроссмейстери Н. Шорт, ниҳоят, Г. Каспаров устидан ғалаба қозонди. Бу учрашувнинг 16-партиясида содир бўлди.

Маълумки, жаҳон чемпиони Гарри Каспаров қора доналар билан ўйнаса кўпроқ «Сицилия ҳимояси»ни қўллашни хуш кўради. Бу сафар ҳам шундай бўлди. Лекин Шорт ушбу «хитой девори»ни ёриб ўтиб, рақибини таслим бўлишга мажбур қилди. Каспаров 38-юришдан сўнг мағлубиятни тан олди.

Жаҳон чемпиони ушбу учрашувдаги биринчи мағлубиятини бундай узоқ давом этувчи баҳсда жисмоний ҳам руҳий чарчоқ ўз кучини кўрсатади ва ҳар қандай нарсанинг маълум муддат тараққиёт ҳамда таназзул даври бўлади, деб изоҳлади.

Учрашувни кузатиб борувчилар ҳам кейинги пайтда жаҳон чемпионининг кўринишида чарчоқлик акс этаётганлигини таъкидлашмоқда. Шундай бўлишига қарамай, бу учрашувда Каспаровнинг ғолиб чиқиши аниқ бўлиб қолди. Гарри жаҳон чемпионлигини сақлаб қолиш учун бўлғуси партиялардан бор-йўғи бир ярим очко олса кифоя. Ҳозирча ҳисоб 10,5:5,5, Каспаров олдинда бораяпти.

ЎН ЕТТИНЧИ ПАРТИЯДА ЭСА...

Каспаров чемпионга хос дона суриб навбатдаги ғалабага эришди. Ҳисоб — 11,5—5,5.

ФИНИШГАЧА «ТЎРТ ҚАДАМ»

БИРИНЧИ лига жамоалари навбатдаги тур учрашувларини ўтказишди. Жамоалар яна бор-йўғи тўрт мартадан майдонга чиқишади. Шундай бўлишига қарамай, ҳали олий лигага йўлланма олувчи жамоалар аниқланмади.

26-турда дарвозалар 32 марта ишғол қилинди. Шундан 24 тўпни мезбонлар киритиб, меҳмонларни 8 тўп билан «сийлашди». Агар шаҳрихонликлар тўп ўтказиб беришда ҳотамтойлик қилишмаганда (5 тўп) меҳмонлар сафардан деярли «қуруқ» қайтишарди.

Турнир пешқадами Марғилоннинг «Атласчи» жамоаси ўз майдонида «Олмалиқ»ни 4:1 ҳисобида мағлубиятга учратиб, тўплаган очколарини 42 тага етказди. Марғилонликларнинг олий лигага йўлланмани қўлга киритиши учун яна бир баҳя қолди. Улар қолган тўрт учрашувдан атиги икки очко олсалар кифоя. Келгуси турда «Атласчи» Тўрақўрғонда «Бахт»га қарши майдонга чиқади. Ўша етишмаётган икки очкони тўрақўрғонликларнинг ҳадя қилиши даргумон. Гарчи икки йўлланма курашидан маҳрум бўлган, кейинги учрашувлар аҳамияти унчалик муҳим бўлмаса-да, «Бахт» мардона тўп сураяпти. Кечаги турда улар «Савай» дарвозасига жавобсиз еттита тўп йўллашди. Йирик ҳисобда мағлубиятга учрашда «Савай» ҳам ўзига хос рекорд қўйди. Ушбу мағлубиятдан ташқари кейинги беш турнинг ўзида улар «Олмалиқ»га 0:5, «Боғдод»га 0:7, «Локомотив»га 0:9 ҳисобида ютқазиб қўйишди.

Олий лигага бериладиган иккинчи йўлланма учун асосий даъвогар ҳисобланаётган «Сурхон» клуби бу сафар ўз майдонида «Зарафшон»ни қабул қилди. Навоийликлар киритилган тўплардан сўнг тўрт марта ўйинни майдон марказидан бошлашга мажбур бўлишди. Бироқ бирорта ҳам жавоб тўпи йўллай олишмади.

Навбатдаги ғалабадан сўнг «Сурхон»нинг очколари 38 тага етди. Турнир жадвалида унинг «қаноти остида» бораётган «Боғдод» ва «Локомотив» жамоалари ушбу турда ўзаро куч синашишди. Кескин кураш остида ўтган учрашув дуранг (2:2) натижа билан тугади. «Боғдод»нинг бугунгача тўплаган очколари 35, «Локомотив»ники 34 та.

Хўш, уч жамоадан қайси бири олий лигага бериладиган иккинчи йўлланмага эгалик қилиши мумкин? Табиий, бўлғуси ўйинлар жадвалига назар ташлаймиз. «Сурхон» дастлаб турнир жадвалининг қуйи ва ўрта поғоналаридан жой олиб турган «Ситора» (Бухоро) ва «Машъал»ни (Муборак) қабул қилади. Сўнг сафарда бу йилги мавсумда биринчи лигани тарк этиши маълум бўлиб қолган «Савай» ва «Шаҳрихон» жамоаларига қарши майдонга чиқади. «Боғдод» эса «Норин» (Ҳаққулобод) ва «Бахт»нинг меҳмони бўлади. Сўнгги турларда ўз майдонида «Маъданчи» (Бекобод), «Кимёгар» (Чирчиқ) клубларини қарши олади. «Локомотив» (Коғон) жамоасининг бўлғуси рақиблари қуйидагича: «Прогресс» (Зарафшон), «Зарафшон» (Навоий), «Бахт» (Тўрақўрғон), «Норин» (Ҳаққулобод). Кейинги икки жамоани коғонликлар ўз майдонида қабул қилишади. Кўриниб турибдики, «Сурхон»нинг имконияти жуда катта.

Ушбу турнинг қолган учрашувлари қуйидаги натижалар билан тугади: «Насаф» (Қарши) — «Прогресс» — 1:0, «Ситора» — «Маъданчи» — 3:0, «Машъал» — «Кимёгар» — 2:0, «Шаҳрихон» — «Норин» — 1:5.

Навбатдаги тур учрашувлари 21 октябрда ўтказилади.

Р. ЖУМАЕВ.

Ҳунармандчилик

УСТА

Ҳасанжон Умаров 13 ёшиданоқ бобоси Қодиржон отанинг устахонасида акалари Усмонжон ва Юнусжонлар билан бирга наққошлик сирларини ўрганди.

Ота-бобоси йўлини тутиб кам бўлмади. Ҳасанжон устозларидан дурадгорликнинг ўзига хос сирларини ўрганиб, Тошкентдаги «Халқлар дўстлиги» санъат саройи, «Алпомиш» (собиқ «Юбилей») спорт саройи, Марғилондаги Йўлдош Охунбобоев уй-музейи, Қўқон шаҳридаги «Устоз», «Гулдаста», «Оқ олтин» чойхоналарини жозибадор нақшин эшиклар, устун ва паннолар билан безаш ишларида қатнашди. Эндиликда шогирдликнинг барча поғоналарини босиб ўтган Ҳасанжон ўнлаб ёшларга таълим бераяпти. У ясаган буюмлар Швейцария ва Москвада ўтказилган кўргазмаларда намойиш этилди. Унинг ишлари Тошкентдаги халқ амалий санъати музейи, жумҳурият Рассомлар уюшмасининг кўргазмалар залини, шунингдек Ялтадаги «Ўзбекистон» санаторийси ва Ёзёвон туманидаги Хонобод пахта тозалаш заводида қурилган миллий чойхоналарни, Қўқон шаҳридаги Ҳамза театри ва бошқа биноларни безаб турибди.

Яқинда уста ҳаётида унутилмас воқеа юз берди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармонига мувофиқ унга «Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган санъат арбоби» унвони берилди.

А. ИСОМИДДИНОВ.

Фарғонада тайёрланади

ФАРҒОНА нефтни қайта ишлаш бирлашмаси ихтирочиларининг саъй-ҳаракатлари туфайли камёб маҳсулот — «Жигули» автомобиллари учун махсус мой ишлаб чиқариш йўлга қўйилди.

Илгарилари бу танқис маҳсулот асосан Россиядаги корхоналардан келтириларди. Энди бунга эҳтиёж қолмади. Янги қурилма суткасига бир неча тонна маҳсулот ишлаб чиқариш қувватига эга. Ундан нафақат Ўзбекистон, балки қардош Тожикистон ва қирғизистонлик автоҳаваскорлар ҳам баҳраманд бўлишади.

Диққат!

19—20 октябрь кунлари соат 10.00 да «Ўзбекистон» меҳмонхонасининг ойнали залида Венгрия ва Ўзбекистон тадбиркорларининг учрашуви ўтказилади.

Учрашувни Венгриянинг Марказий Осиёдаги савдо ваколатхонаси уюштирган.

ЭНГ АРЗОН НАРХДА

"Тошкент" мухандислик маркази **"БОДРОҚ" (POPCORN)** жўҳори қовургич аппаратини таклиф этади.

Фақат бизнинг аппаратларга қилган харажатларингизни 1-2 ойда чиқариб оласиз.

Телефонлар: *50-03-85, 50-05-90.*

Манзилимиз: *Тошкент, Фарҳод кўчаси, 10-а уй. (Жанубий вокзал олдида, "Гипролес" лойиҳа институти).*

• **Обуна-94**

«Халқ сўзи» — Сизнинг газетангиз

Кекса отахон ҳассасини дўқиллатиб таҳририят остонасидан ҳатлади:

— Болам, Президентимизнинг пенсионерларга имтиёзлар бериш ҳақидаги фармони чиқибди газетингларда, бир дона беринг. Киоскаларда қолмабди-я. Бошқа газетларда кеч босиларкиш...

Орадан икки кун ўтмасдан ўша отахон таҳририят дарвозасини яна тақиллатди:

— Газетингларда вазир кечаги фармонни шарҳлаб берганмиш, ҳеч жойдан тополмадим. Шу ерда бир танишиб чиқсам бўладими?

Бу қутлуғ маконда одамларнинг қадами узилмайди.

— Чет эллик ватандошларингизмиз. Мулоқотга келгандик.

— Газетингизга Амир Темур муборак бўлсин!

— Ёрдам сўраб, илиниж билан келдик...

Телефонлар тинимсиз жиринглайди. Почтачи қизимиз кунлик хат ва телеграммаларни олиб учинчи қаватга аранг кўтарилади. Уларнинг барчасида бугунги кунимизнинг нафаси — орзулар, интилишлар, ҳаяжону армонлар...

Дарҳақиқат, уч йил давомида газета шаклланиб, ўз қиёфасига эга бўлди, аниқроғи, одамларнинг қалбига тобора чуқурроқ кириб бормоқда. Таҳририятга тез-тез қадам ранжида қиладиган отахоннинг гапида жон бор: Президент фармонлари, Ўзбекистон Республикаси ҳукуматининг қонун ва қарорлари дастлаб бизнинг газетада чоп этилади. Бундан ташқари, муштарий Ўзбекистон, МДҲ мамлакатлари ва жаҳон ҳамжамияти ҳаётига оид турли воқеа-ҳодиса ва хабарлар билан ҳам ўз вақтида танишиш имкониятига эга бўлади. Шунингдек, газетадан йирик олимлар, ҳуқуқшунослар, халқ хўжалиги ҳамма соҳаларининг етакчи мутахассислари чиқишлари, фан, адабиёт ва санъат оламининг ранг-баранг кўринишлари ўз инъикосини топади.

Мухтасар қилиб айтганда, муштарийни қизиқтирган бирор соҳа газета эътиборидан четда қолмайди. Тўғри, бозор иқтисодиёти жараёнини бардош билан бошидан ўтказаётган ўқувчиларимизга обуна баҳоси оғир туюлиши мумкин. Аслида халқ истеъмол молларининг ҳозирги баҳоси билан таққосланса, маънавий қадриятлар тикланаётганлиги, бу борада газетанинг беқиёс хизматлари ҳисобга олинса, обуна нархи у қадар юқори эмас.

Обуна баҳоси бу йил тубандагича белгиланди:

1 ойга — 1677 сўм
3 ойга — 5031 сўм
6 ойга — 10.062 сўм
12 ойга — 20.124 сўм.

Алалхусус, ҳозир газетхонга қоғоз нархининг «осмон»далиги-ю, нашр харажатларининг мислсиз ошиб кетганлигини рўкач қилиб ўтиришнинг мавриди эмас. Уларга битта ширин каломимиз бор: «Халқ сўзи» — Сизнинг газетангиз, унга обуна бўлишни унутманг.

«Узнефтьгазқазибчиқариш» давлат акционерлик бирлашмаси Муборак газни қайта ишлаш заводи директори Н. З. Зайниевга отаси **Зайни ШОДИЕВ**нинг бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Тошкент шаҳар Яккасарой тумани Халқ таълими бўлими ҳамда 73-мактаб жамоаси хизмат кўрсатган ўқитувчи, халқ маорифи аълочиси **Лола РАҲИМОВА**нинг бевақт вафот этганлиги муносабати билан марҳуманинг оила аъзоларига чуқур таъзия изҳор қилади.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

● ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси.

Бош муҳаррир: Анвар ЖУРАБОЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Абдунаби БОЙҚЎЗИЕВ, Эсирген БОЛИЕВ (масъул котиб, «Халқ сўзи»), Эркин ВОҲИДОВ, Миркамол МИРАЛИМОВ, Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ, Лев ПАК (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Людмила ПОРФИРЬЕВА, Қулаҳмад РИЗАЕВ, Александр ТЮРИКОВ (масъул котиб, «Народное слово»), Шавкат ЯҲЕЕВ, Пиримқул ҚОДИРОВ, Муҳаммаджон ҚОРАБОЕВ, Саидаҳрор ҒУЛОМОВ.

● МАНЗИЛИМИЗ:
70000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — И. Ўтбосаров, навбатчи — Ш. Мутиҳҳархон ўғли.

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 0001. Буюртма Г — 899. 93616 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А — 2. Босишга топшириш вақти — 21.00 Босишга топширилди 01.00.

Ўзбекистон Республикаси Президенти девонининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6